

Chitabu cha phiri cha AFALUME Tanga mbere

Kpwenye chitabu hichi hunaambirwa mambo ga utawala wa Afalume a mwisho a falume za Juda na Iziraeli. Seemu ya kpwandza ya chitabu hichi (sura ya 1:1—17:41) inasemurira mambo ga Ahaziya mfalume wa Iziraeli hadi wakati wa kuangamizwa kpwa utawala wa vurini yani Iziraeli, kpwenye mwaka wa 722 kabila Kristo kuvyalwa. Sura nyinji za seemu hino zinahupha mambo ga nabii Elisha ambaye wagbwira nafwasi ya Elija (sura 2:1—13:25).

Seemu ya phiri ya chitabu hichi (sura ya 18:1—25:30) inasemurira mambo ga miaka 130 ambago gahendeka kpwenye utawala wa mwakani, yani Juda, hadi wakati Nebukadineza mfalume wa Babeli, ariphoshambuliya Jerusalemu mwaka 587 kabila Kristo kuvyalwa, achibomola Nyumba ya kuvoya Mlungu na kpwaphirika Babeli atu anji enye nguma a Juda (sura 25). Hasara hizo zirizouphaha utawala wa Juda na gara garigouphaha utawala wa Iziraeli, ganaelezwa kukala matokeo ga kukuluphira Mlungu.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Mwisho wa maisha ga mfalume Ahazia na nabii Elija 1:1—2:12

Nabii Elisha 2:13—8:15

Afalume a Iziraeli na a Juda 8:16—17:4

Aiziraeli anahalwa mateka 17:5-41
 Afalume a ufalume wa Juda 18:1—24:20
 Jerusalemu inatekpwa 25:1-30

Elija na mfalume Ahaziya

¹ Bada ya Ahabu kufwa, atu a Moabu arema kutawalwa ni Iziraeli.

² Mfalume Ahaziya ariphokala Samariya wagbwa kula chumba chokala dzulu ya gorofa ya nyumbaye, achirumira vibaya. Kpwa hivyo wahuma ahumwa, achiaambira; “Phiyani kpwa Baali-Zebubu, mlungu wa mudzi wa Ekironi, muniuzire ichikala ndaphola ukongo huno.”

³ Ela malaika wa Mwenyezi Mlungu wamuambira nabii Elija wa mudzi wa Tishibi, aphiye akakutane na ajumbe a mfalume wa Samariya akauze; “Kpwa utu wani munaphiya kpwa Baali-Zebubu, mlungu wa Ekironi? Dze, ni takuna Mlungu ko tsi ya Iziraeli? ⁴ Muambireni mfalume kukala Mwenyezi Mlungu akagomba hivi, ‘Kundatiya pho chitandani uripho. Kpwa kpweli undafwa.’ ” Hipo, Elija achiuka. ⁵ Hara ahumwa auya kpwa mfalume, naye achiaua; “Mbona mkauya?”

⁶ Amjibu achiamba, “Hukakutana na mutu ambaye akahuamba, ‘Uyani kpwa mfalume chiyekuhumani mkamuambe Mwenyezi Mlungu akaamba hivi, “Kpwa utu wani unahuma atu kpwa Baali-Zebubu, mlungu wa Ekironi? Kp-wani takuna Mlungu kuno tsi ya Iziraeli? Kpwa sababu iyo phahi, kundatiya pho chitandani uripho. Kpwa kpweli undafwa.” ’ ”

7 Mfalume wauza; “Ni mutu wa viphi ye achiyekutana namwi na kukuambirani mambo higo?”

8 Nao amjibu achiamba; “Kala akavwala nguwo zoshonwa na nyoya* na mkanda wa chingo chibiruni.”

Mfalume waamba; “Hiye ni Elija wa Tishibi!”

9 Hiphho wamuhuma mkpwulu wa anajeshi mirongo mitsano na o anajeshie akamrehe Elija.

Mkwulu hiye waphiya, achimkuta Elija asegere dzulu ya mwango achimuamba, “We mutu wa Mlungu, mfalume anakuamba ut-serere.”

10 Elija wamjibu yuya mkpwulu wa anajeshi mirongo mitsano, “Ichikala ni kpweli mimi ni mutu wa Mlungu, moho nautserere kula mlunguni na ukuoche uwe phamwenga na anajeshio mirongo mitsano!” Mara mwenga moho watserera kula mlunguni, uchimuocha phamwenga na anajeshie mirongo mitsano.

11 Mfalume wamuhuma mkpwulu wanjina wa anajeshi mirongo mitsano na nyo anajeshie akamrehe Elija. Naye wamuambira Elija; “We mutu wa Mlungu, mfalume anakuamba utere-muke mara mwenga!”

12 Elija wamjibu achiamba, “Ichikala ni kpweli mimi ni mutu wa Mlungu, moho nautserere kula mlunguni na kukuocha uwe phamwenga na anajeshio mirongo mitsano!” Mara mwenga moho wa Mlungu watserera kula mlunguni,

---

1:8 1:8 Mathayo 3:4; Mariko 1:6 * 1:8 1:8 Au Kala ni mutu mwenye nyere nyinji mwakpwe mwirini. 1:10 1:10 Luka 9:54

uchimuocha phamwenga na anajeshie mirongo mitsano.

¹³ Kpwa kano yanjina tsona, mfalume wahuma mkpwulu wanjina wa anajeshi mirongo mitsano na nyo anajeshie. Mkwulu wa hahu waambuka mwango, achichita mavwindi mbere za Elija na achimvoya achiamba, “We mutu wa Mlungu, ni-navoya utivye maisha gangu na maisha ga hinya ahendadzi-kazio mirongo mitsano. ¹⁴ Akulu airi arionitanguliya na anajeshi ao, aphyha na moho uriotserera kula mlunguni, ela sambu ninaku-voya utivye maisha gangu.”

¹⁵ Malaika wa Mwenyezi Mlungu achimuambira Elija, “Teremuka phamwenga naye, wala usimuogophe.”

Phahi, Elija waunuka, achiteremuka phamwenga naye hadi kpwa mfalume. ¹⁶ Achendamuamba mfalume; “Mwenyezi Mlungu anaamba hivi, ‘Kpwa kukala wahuma ahumwa akauze mashauri kpwa Baali-Zebubu mlungu wa Ekironi avi takuna Mlungu Iziraeli ambaye ungemuza mashauri, phahi, kundatiya pho chitandani uripho. Kpwa kpweli undafwa.’”

¹⁷ Phahi Ahaziya wafwa dza vira Mwenyezi Mlungu arivyogomba kutsupira nabii Elija. Na kpwa sababu Ahaziya kayakala na mwana mlume, Joramu waikpwa mfalume badalaye. Higa gakala mwaka wa phiri wa utawala wa Jehoram mwana wa Jehoshafati, mfalume wa Juda.

18 Mambo ganjina arigohenda mfalume Ahaziya si gaandikpwa kpwenye Chitabu cha Mambo ga Nyakati za Afalume a Iziraeli?

2

Elija anahalwa kuphiya mlunguni

¹ Wakati wafika ambapho Mwenyezi Mlungu walonda kumhala Elija kuphiya mlunguni na chikulukulu. Elija na Elisha kala a njirani, ala Giligali. ² Himo njirani, Elija wamuambira Elisha, “Nakuvoya usale phapha. Mwenyezi Mlungu akanihuma niphiye Betheli.”

Ela Elisha wamuambira, “Kama vira Mwenyezi Mlungu aishivyo na kama vira uishivyo, sindakuricha.”

Phahi, aphiya phamwenga hadi Betheli. ³ Anafundzi a manabii a Betheli amlunga Elisha, achimuuza; “Dze unamanya kukala rero Mwenyezi Mlungu andamuhala mkpwuluo?”

Elisha wajibu achiamba, “Oho! Namanya, ela gaambeni bu!”

⁴ Tsona Elija wamuambira Elisha, “Nakuvoya usale hipha. Mwenyezi Mlungu akanihuma niphiye Jeriko.” Ela Elisha warema achiamba, “Kama vira Mwenyezi Mlungu aishivyo na kama vira unavyoishi, sindakuricha.” Phahi, aphiya phamwenga hadi Jeriko.

⁵ Anafundzi a manabii a Jeriko amlunga Elisha, achendamuuza, “Dze unamanya kukala rero Mwenyezi Mlungu andamuhala mkpwuluo?” Elisha wajibu achiamba, “Oho! Namanya, ela gaambeni bu!”

⁶ Tsona Elija wamuambira Elisha, “Nakuvoya usale hipha. Mwenyezi Mlungu akanihuma nipiye muho Joridani.”

Ela Elisha achiamba, “Kama vira Mwenyezi Mlungu ashivyo na kama vira unavyoishi, sindakuricha.” Phahi, aphiya phamwenga. ⁷ Anafundzi a manabii mirongo mitsano aalunga hadi kpwenye muho Joridani. Elija na Elisha aima phephi na muho, nao anafundzi a manabii aima kure chidide. ⁸ Elija wavula nguwoye ya dzulu, achiikundza na achiipigira go madzi. Madzi gachiganyika hiku na hiku, nao achivuka hadi ng’ambo, kutsupira phatu phakavu. ⁹ Arip Hofika ng’ambo, Elija wamuambira Elisha, “Niambira dzambo ulondaro nkuhendere kabila sidzangbweuswa kpwako.”

Elisha wamuambira, “Navoya uwezo dza nyo wako kano mbiri.”

¹⁰ Elija wajibu achiamba, “Voyoro ni gumu. Hata hivyo, ichikala undaniona wakati ndiphuswa kpwako, indakala dza vyo uchivyovoya. Ela usiphoniona, phahi tavindakala.” ¹¹ Arip hokala ananyendeka na kubisha, gafula gari ra kuvwehwa ni farasi ra moho ratsembuka na richiatenganisha. Naye Elija wahalwa kuphiya mlunguni nchikulukulu. ¹² Elisha arip hoonza dzambo hiro, warira, “Baba, baba! Mkanizi wa Iziraeli, uwe u dza magari ga kuvwehwa ni farasi ga Iziraeli na apherikie!” Na hipho Elisha kayamuona tsona Elija.

Halafu Elisha wagbwira nguwoze achizikp-wanyula vipande viiri. ¹³ Tsona watsola nguwo ya Elija iriyomgbwerera, achiuya na achiima kanda-kanda ya muho Joridani. ¹⁴ Wagapiga madzi kuumira nguwo ya Elija achiamba, “Yu phaphi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Elija?” Aripshopiga madzi, gachiganyika hiku na hiku, naye achivuka hadi ng’ambo.

¹⁵ Hara anafundzi a manabii kula Jeriko aripshomuona, aamba, “Roho ya Elija ndipho i ndani ya Elisha.” Phahi, aphiya kumphokera, azama mbereze kpwa ishima. ¹⁶ Amuambira; “Swiswi ahendadzi-kazio huna masujaa mirongo mitsano. Nakuvoya, huphe ruhusa huphiye kpwendaenda mkpwuluo. Labuda roho wa Mwenyezi Mlungu akamuunula na kumtsupha dzulu ya mwango fulani au kpwenye dete.”

Elisha wajibu achiamba, “Hata, msiahume.”

¹⁷ Ela nyo amsisitiza sana hadi achiona haya, achiaambira, “Ahumeni.” Hivyo achiahuma atu mirongo mitsano, aphiya achendamuenda chila phatu kpwa muda wa siku tahu nao taayamuona. ¹⁸ Halafu auya kpwa Elisha ambaye kala achere Jeriko. Elisha achiauza, “Dze, siyakuambirani musiphiye?”

Maajabu ga Elisha

¹⁹ Atu a Jeriko amlunga Elisha achimuamba, “Bwana, kama vira unavyoona, mudzi huno ni mnono, ela madzi hunwago ni mai na ganasababisha mimba kumwagika.”

²⁰ Elisha waambira, “Tiyani munyu ndani ya liga dziphya, chisha munirehere.” Nao achimrehera. ²¹ Elisha waphiya kpwenye pula ya madzi, achitsupha munyu hinyo ndani na kuamba, “Mwenyezi Mlungu anaamba hivi, nkagahenda madzi higa kukala genye kufwaha. Hangu sambu tagandasababisha vifo wala kuvoromosa.” ²² Na madzi higo gachikala ga kufwaha hadi rero, dza vira Elisha arivyogomba. ²³ Elisha wauka Jeriko, achiphiya Betheli. Ariphekala a njirani, barobaro anjina kula kpwenye mudzi, aandza kumzemerera achiamba, “Phiya vyako, we wa lilazi!” ²⁴ Elisha wagaluka, achialola na kualani kpwa dzina ra Mwenyezi Mlungu. Phahi phatsembuka Dubu airi achetu kula tsakani, achimwamulamwamula barobaro mirongo mine na airi kahi yao.

²⁵ Elisha achienderera na charoche hadi mwango Karimeli na kula hiko wauya Samariya.

3

Viha kahi ya Iziraeli na Moabu

¹ Mwaka wa kumi na nane wa utawala wa mfalume Jehoshafati wa Juda, Joram mwana wa Ahabu waandza kutawala tsi ya Iziraeli. Watawala achikala Samariya kpwa muda wa miaka kumi na miiri. ² Joram wahenda mai mbere za Mwenyezi Mlungu, ela iye kayakala m'baya dza ise na nine; mana wabomola mnara wa Baali uriodzengbwa ni ise. ³ Hata hivyo, Joram waenderera kuhenda dambi iyo-iyu ra Jeroboamu mwana wa Nebati ambaye waasababisha atu a Iziraeli ahende dambi. Kayairicha.

⁴ Mfalume Mesha wa Moabu wakala mfugadzi wa mang'ondzi na chila mwaka waripha kodi kpwa mfalume wa Iziraeli ana ng'ondzi elufu gana mwenga na nyoya za maturume elufu gana mwenga. ⁵ Ela Ahabu ariphofwa, mfalume wa Moabu warema kutawalwa ni mfalume wa Iziraeli. ⁶ Wakati uho mfalume Joramu wauka Samariya, achendakusanya asikari osi a Iziraeli. ⁷ Wahuma ujumbe kpwa mfalume Jehoshafati wa Juda, kumuamba; "Mfalume wa Moabu akarema nisimtawale. Dze, undaungana nami hupigane naye?"

Mfalume Jehoshafati wamjibu achiamba, "Ni tayari! Mimi na uwe hu chitu chimwenga; atu angu ni kama ako, farasi angu ni kama ako. ⁸ Hundashambuliya kula uphande uphi?" Joramu wajibu achiamba, "Hundashambuliya kula jangbwa ra Edomu." ⁹ Phahi, ye mfalume wa Iziraeli waphiya vyakpwe phamwenga na mfalume wa Juda na mfalume wa Edomu. Bada ya charo cha muda wa siku sabaa, madzi gao gasira. Taayakala na madzi kpwa ajili ya majeshi gao wala nyama ao. ¹⁰ Hipho mfalume wa Iziraeli waamba, "Shaka hiro! Mwenyezi Mlungu akahukusanya osi afalume ahahu ahutiye mikononi mwa mfalume wa Moabu." ¹¹ Ela mfalume Jehoshafati wauza, "Taphana nabii yeyesi phano wa Mwenyezi Mlungu ambaye hunaweza kumuza Mwenyezi Mlungu mashauri kutsupira iye?" Mtumishi mmwenga wa mfalume Joramu wa Iziraeli wajibu achiamba, "Aphapho Elisha mwana wa Shafati. Iye wakala mtumishi wa Elija."

¹² Jehoshafati waamba, “Hiye ni nabii wa Mwenyezi Mlungu kpweli.” Hipo afalume hinyo ahahu, mfalume wa Iziraeli, Jehoshafati na mfalume wa Edomu, aphiya kpwa Elisha.

¹³ Elisha achimuuza mfalume wa Iziraeli, “Kuna maneno gani kahi ya mimi na uwe? Phiya uvoye mashauri kpwa manabii ambao sowe na mayoo aalunga.” Mfalume wa Iziraeli wajibu achiamba, “Sivyo! Mwenyezi Mlungu ndiye wawiiha swiswi afalume ahahu kusudi ahutiye mikononi mwa mfalume wa Moabu.” ¹⁴ Elisha waamba, “Dza vyo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, yuya ambaye mimi namuhumikira, aishivyo, isingekala kpwa ishima nriyo nayo kpwa mfalume Jehoshafati wa Juda, nisingekujali hata chidide. ¹⁵ Ela sambu nrehera mpigadzi wa chinanda.” Hipo wareherwa mpigadzi wa chinanda. Ichikala wakati ariphopiga chinanda, nguvu ya Mwenyezi Mlungu yamwedzera Elisha, ¹⁶ Elisha achiamba, “Mwenyezi Mlungu anaamba hivi, ‘Tsimbani madibwa chila phatu phapha deteni. ¹⁷ Dzagbwe Mwenyezi Mlungu anaamba tamundaona phepho wala mvula, dete rindaodzala madzi, namwi mundanwa, mwimwi phamwenga na ng’ombe zenu na nyama enu anjina. ¹⁸ Na hiri ni dzambo dide kpwa Mwenyezi Mlungu. Iye andakuhendani mturye Moabu vivyo. ¹⁹ Mundaturya chila mudzi wenye kuta na chila mudzi mnono. Mundakata mihi minono yosi, mundaziba pula zosi za madzi na kubananga minda yosi yenye mboleya kpwa kuiodzaza mawe.’ ” ²⁰ Ligundzu, siku ya phiriye, wakati wa kulavya sadaka, madzi gamwagika

kula uphande wa Edomu na kuodzala tsi iyo yosi.

²¹ Amoabu ariphophaha habari kukala hinyo afalume ahahu akedza kuashambuliya, atu osi ariokala anaweza kuphiya vihani avyere kpwa adide, aihwa, achihewa silaha na kuikpwa kpwenye mphaka tayari kpwa viha.

²² Arip holamuka ligundzu iriyolungira, dzuwa rakala rinameka-meka dzulu ya madzi higo; ariphogalola wagaona ga kundu dza mlatso.

²³ Achiamba, "Hino ni milatso! Bila shaka hinya Afalume ahahu akapigana enye kpwa enye na kuolagana! Huphiyeni hukahale zewe vitu vyao!"

²⁴ Ela ariphofika kpwenye kambi ya Aiziraeli, atu a Iziraeli achiashambuliya, nao achichimbira mbere zao. Atu a Iziraeli aazoresa hadi Moabu, achiaolaga ²⁵ na kuibomola midzi yao. Chila phatu ariphotosupa pharipho na munda mnono, chila mutu waritsuphira dziwe hadi chila munda uchiodzala mawe; viratu vira aziba pula zosi za madzi na kutema mihi yosi minono. Nyuma ya higo, kpwasala mudzi mkpwulu wa Kiri-Haresethi macheye, ambao anajeshi ariokala na tero auzunguluka na achiupiga.

²⁶ Mfalume wa Moabu ariphoona kukala viha vinamphihira vibaya, wahala atue magana sabaa enye kupigana kpwa panga, achi-jeza kutsupa kahi za jeshi ra mfalume wa Edomu, ela achishindwa. ²⁷ Hipho achimuhala mwanawe wa kpwandza ambaye angekala mfalume badalaye, achimlavya kukala sadaka ya kuochwa dzulu ya ukuta wa mudzi. Atu a Iziraeli

ariphona higo, atsukirwa sana. Phahi auricha mudzi hura na achiuya kpwao.

4

Elisha anamterya gungu mchiya

¹ Phahi, mchetu mmwenga kahi ya akaza ana-fundzi a manabii wamlunga Elisha achimuamba, “Mtumwao, mlume wangu wafwa, na kama vira unavyomanya, wakala mwenye kumuogopa Mwenyezi Mlungu. Ela mdeniwe akedza kuahala anangu airi akale atumwae.”

² Elisha achimuza, “Sambi nkuterye nani? Niambira chira urichonacho kpwako.”

Mayo yuya gungu wamjibu achiamba, “Mino mtumishio sina chitu chochosi ela tupa ndide ya mafuha.”

³ Elisha wamuambira, “Phiya kpwa majiranigo gosi, ukavoye miyo mihuphu minji. ⁴ Tsona uphiye, uwe phamwenga na anao, mdzifungire ndani ya nyumba, na muandze kuodzaza mafuha. Chila mwiyo mndiodzaza, wiikeni kanda.”

⁵ Phahi waphiya na kudzifungira ndani ya nyumba na anae. Nao anae achikala anamrehera miyo naye achikala anamimina mafuha ndani ya miyo hiyo. ⁶ Iriphoodzala yosi, wamuambira mwanawe mmwenga, “Nrehera mwiyo wanjina.”

Mwanawe wamjibu achiamba, “Yosi ikaodzala!”

Hipho mafuha gachisika kutuluka. ⁷ Wauya kpwa mutu wa Mlungu na kumsemurira mambo

higo. Naye mutu wa Mlungu wamuambira, “Phiya ukaguze higo mafuha na uriphe madenigo, ndipho uwe na anao mundaishi kpwa kuhumira ndichosala.”

Elisha na mchetu tajiri Mshunemu

⁸ Siku mwenga Elisha waphiya Shunemu, ambako kpwakala mchetu mmwenga tajiri. Mchetu yuya wamualika kpwa kumsisitizira Elisha ili ainjire arye chakurya, na kula siku iyo yakala kawaida ya Elisha kuinjira na kurya chakurya kpwakpwe chila mara ariphotsupa na hipho. ⁹ Mchetu yuya wamuambira mlumewe, “Sina shaka kpwamba mutu hiyu edzaye kpwehu chila mara ni mtakatifu wa Mlungu. ¹⁰ Ninakuvoya phahi humdzengere chumba chidide cha dzulu na himo humuikire chitanda, meza, chihi na taa, kusudi ahumire chila mara edzapho kuhujambosa.”

¹¹ Siku mwenga Elisha wafika kura, achiinjira ndani ya chumbache achioya. ¹² Achimuamba mtumishiwe Gehazi, “Niihira yuya mchetu Mshunemu.” Ariphomuiha wakpwedza na achiima mbereze. ¹³ Naye Elisha wamuambira Gehazi, “Muambire, ‘Hukaona vira urivyohuendera; sambi unalonda humuhendereni? Unge-mendza uvoyerwe rorosi kpwa mfalume au kpwa mkpwulu wa jeshi?’ ”

Mchetu Mshunemu wamjibu achiamba, “Mino naishi kahi ya atu angu.”

¹⁴ Elisha wamuambira Gehazi, “Humuhendere utu wani phahi yuno mchetu?”

Gehazi wamjibu achiamba, “Kpwa kpweli mchetu yuyu kana mwana na mlumewe akat-sakala.”

¹⁵ Hipo Elisha wamuambira, “Hebu niihira.” Naye achimuiha. Wakpwedza na achiima mryangoni. ¹⁶ Elisha wamuambira, “Mwaka wedzao, wakati dza uhu, undakala na mwana.”

Yuya mchetu wamjibu achiamba, “Hata, Bwana wangu! Uwe u mutu wa Mlungu, usinichenge mimi mtumishio!”

¹⁷ Ela yuya mchetu waphaha mimba na ku-vyala mwana wakati dza uho mwaka uriolun-gira, dza vira Elisha arivyokala akamuambira.

¹⁸ Mwana yuya ariphokula, siku mwenga watu-luka achiphiya kpwa ise yekala phamwenga na avunadzi, ¹⁹ naye wamuambira ise; “Mayo wee chitswa changu! Nalumwa ni chitswa!”

Ise wamuambira mtumwawe mmwenga; “Muphirike kpwa nine.”

²⁰ Ariphofiswa kpwa nine, wasagikpwa mag-
oni pha nine hadi saa sita za mutsi, ha-
lafu achifwa. ²¹ Nine achipanda naye ko
gorofani achendamlaza kpwenye chitanda cha
mutu wa Mlungu, alafu watuluka na achifunga
mryango. ²² Wamuiha mlumewe na kumuam-
bira; “Nipha mtumishi mmwenga na punda
mmwenga, kusudi nimlunge mara mwenga yuya
mutu wa Mlungu, chisha niuye.”

²³ Mlumewe achimuuza; “Kpwa utu wani unalonda umuone rero? Rero siyo sikukuu ya kulumbwa kpwa mwezi wala Siku ya kuoya.”

Mchetu achijibu achiamba, “Takuna neno.”
²⁴ Phahi waandika nguwo dzulu ya punda na achimuambira mtumishi, “Sambi mphirike mairo, wala usiphunguze hadi ndiphokuambira.”
²⁵ Phahi, waphiya vyakpwe, waphiya hadi kpwenye mwango Karimeli kura mutu wa Mlungu arikosagala.

Mutu wa Mlungu ariphomuona aredza, wamuambira Gehazi mtumishiwe; “Lola, ninamuona Mshunemu aredza.
²⁶ Zola mara mwenga ukamphokere na kumuza, ‘U mzima? Mlumeo ni mzima? Mwanao naye ni mzima?’ ”

Naye Mshunemu wamjibu achiamba; “Hu azima.”
²⁷ Aripkofika kpwenye mwango kpwa mutu wa Mlungu, wangbwira magulu, naye Gehazi wamsengerera kusudi amuuse. Ela mutu wa Mlungu wamuambira; “Mriche, mana ana sonono sana, naye Mwenyezi Mlungu kakani-manyisa dzambo hiro.”

²⁸ Hiye mchetu wamuambira; “Bwana wangu, mino nakuvoya mwana? Siyakuamba kpwamba usiniphe matumaini ga handzo?”

²⁹ Elisha wamuambira Gehazi; “Dzitayarishe na charo, hala fwimbo yangu na uphiye mara mwenga. Uchionana na mutu njirani usimlame na mutu yeyesi ndiyekulamusa usimuuyizire mwadzo. Phiya mwenga kpwa mwenga hadi kaya kpwa hiyu mchetu ukaike fwimbo yangu dzulu ya uso wa mwana.”

³⁰ Ela yuya mchetu wamuambira Elisha; “Dza vira Mwenyezi Mlungu ashivyo na kama vira unavyoishi, sindakuricha.”

Phahi Elisha wauka na kulungana naye. ³¹ Gehazi watanguliya mbere, na ariphotsoloka waika fwimbo ya Elisha dzulu ya uso wa mwana, ela ye mwana kayaonyesa ishara yoyosi ya uzima. Phahi Gehazi wauya na achikutana na Elisha, achimuamba; “Mwanache kalamukire.”

³² Elisha ariphotsoloka pho kaya, mwana kala akafwa kpweli na akalazwa dzulu ya chitanda cha Elisha. ³³ Phahi, wainjira mo ndani, achidzifungira iye na ye mwana na achimvoya Mwenyezi Mlungu. ³⁴ Halafu wadzilaza dzulu ya mwana, mromowe dzulu ya mromo wa mwana, na matsoge dzulu ya matso ga mwana na mikonoye dzulu ya mikono ya mwana. Na ariphokala akakala hivyo, mwiri wa mwana waandza kuphaha dzoho. ³⁵ Elisha waunuka na kuzunguluka ndani ya chumba, chisha wauya na kudzilaza tsona dzulu ya mwana. Mwana wapiga myasa kano sabaa, halafu achivugula matso. ³⁶ Elisha achimuiha Gehazi na kumuambira, “Niihira yuya Mshunemu.” Aripiohwa Elisha wamuambira; “Hala mwanao.”

³⁷ Wazama maguluni pha Elisha hadi chilangu chichiguta photsi, alafu achimuhala mwanawe achituluka kondze.

Vilinje viiri vya Elisha

³⁸ Elisha wauya Giligali wakati tsi kala ina ndzala. Siku mwenga, ariphokala anafundza anafundzi a manabii wamuambira mtumishiwe; “Bandika nyungu kulu mohoni, uajitire anafundzi a manabii chakurya.” ³⁹ Mmwenga

wao waphiya mundani kpwendahunda mtsunga. Hiko wakpwendaona mrenje wa koma, achi-hunda marenje manji hata achiodzaza nguwoye. Wakpwedza nago, achigakata na kugatiya ndani ya nyungu bila kumanya kala ni marenje ga koma. ⁴⁰ Chakurya chaephulwa. Ela aripho-chitata amririra Elisha achiamba; “Ee mutu wa Mlungu, chakurya hichi chindahuolaga!” Nao taayaweza kuchirya. ⁴¹ Elisha walagiza areherwe unga. Achireherwa unga, naye achiutiya ndani ya nyungu na kuamba; “Sambi aphe chakurya arye.” Achirya, na hipho tachiyaazuru.

⁴² Mutu mmwenga watuluka Baali-Shalisha, achimrehera mutu wa Mlungu malimbuko ga mavuno ga mwaka hinyo. Nago kala ni mikahe mirongo miiri iriyotengezwa na shayiri na masuche maitsi ga nganu ndani ya gunia. Elisha wamlagiza mtumishiwe aaphe atu arye. ⁴³ Mtumishiwe achiuza, “Chakurya chino ndachi-andaziradze atu gana.”

Elisha waamba; “Aphe arye, kpwa sababu Mwenyezi Mlungu akagomba kukala andarya hata asaze.”

⁴⁴ Mtumishiwe achiaandazira chakurya, achirya hata achisaza, dza vyo Mwenyezi Mlungu kala akagomba.

5

Naamani anaphozwa mahana

¹ Mfalume wa Aramu kala ana mkpwulu wa majeshige yemuona kukala mutu mkpwulu

na achimuishimu sana mana kutsupira iye, Mwenyezi Mlungu wairehera tsi ya Aaramu ushindi. Mkwulu hiyu waihwa Naamani. Naamani kala ni asikari hodari, ela kala ana ukongo wa mahana. ² Phahi, yakala vikosi vya Aaramu viriphouya kula Iziraeli, akp-wedza na msichana kula kuko, naye achikala anamuhumikira mkpwaza Naamani. ³ Siku mwenga wamuambira tajiriwe, mkpwaza Naamani; “Kala bwana wangu angephiya kumuona nabii ariye Samariya. Mana mahanage gangephozwa.” ⁴ Naamani waphiya kpwa mfalume achendasemurira mambo arigosikira kula kpwa msichana yela Iziraeli. ⁵ Naye mfalume wa Aramu achimuamba; “Haya phahi phiya, ni ndamphirikira baruwa mfalume wa Iziraeli.”

Hipho Naamani waphiya, achitsukula talanta kumi za feza, vipande elufu sita vya zahabu na mavwazi kumi manono. ⁶ Naye wamrehera mfalume wa Iziraeli hira baruwa kula kpwa mfalume wa Aramu. Baruwa yenye yaamba hivi, “Baruwa hino ndiphokufikira manya kukala, nkamuhuma mtumishi wangu Naamani ili uphoze ukongowe wa mahana.”

⁷ Ela ye mfalume wa Iziraeli ariphosoma baruwa iyo wakpwanyula nguwoye na achuamba; “Kpwani mino ni Mlungu niolage na kutiya roho, ndipho mutu hiyu akahuma mtumishiwe, edze nimphoze mahana? Bila shaka mutu hiyu ananiendza kondo!”

⁸ Ela Elisha, yuya mutu wa Mlungu, ariphosikira kukala mfalume wa Iziraeli

akakpwanyula nguwoye wahuma ujumbe kpwa mfalume, achimuza; “Kpwa utu wani ukakpwanyula nguwoyo? Muhume mutu hiye kpwangu, naye andamanya kukala kuna nabii ku Iziraeli!”

⁹ Phahi Naamani wakpwedza na farasie na magari ga kuvwehwa ni farasi hadi mryangoni pha nyumba ya Elisha. ¹⁰ Elisha wahendahuma mtumishiwe amuambire; “Phiya ukaoge kano sabaa kpwenye muho Joridani, nawe mwirio undauya na undakala swafi.”

¹¹ Ela Naamani wareya sana, achiphiya vyakpwe kuno anaamba; “Lola, yuno, nkaona andatuluka edze aime na avoye kpwa dzina ra Mwenyezi Mlungu, Mlunguwe, atsupize mkpwonowe pho phatu phenye mahana na aniphoze! ¹² Dze, miho Abana na Faripari ya Damasikasi si bora kuriko miho yosi ya Iziraeli? Dze, nisingeweza kuoga hiko na nkaphola?” Phahi wagaluka na achiuka kuno akareya sana.

¹³ Ela atumishie amsengerera achimuamba; “Baba, kala ye nabii angekuambira ukahende dzambo fulani gumu, usingehenda wee? Sambi, unashindwa ni utu wani nawe ukaambirwa, ‘Kaoge uphole’?” ¹⁴ Phahi, Naamani watere-muka muho Joridani achidzitabwisa himo kano sabaa, dza arivyolagizwa ni Elisha mutu wa Mlungu, naye achiphola tsetsetse. Mwiriwe uchiuya vinono uchikala dza wa mwana mt-sanga, naye achikala swafi. ¹⁵ Halafu Naamani phamwenga na atue osi, auya kpwa yuya mutu wa Mlungu, achendaima mbereze, achimuamba; “Vivi namanya kukala takuna Mlungu duniani

kosi, ela katika Iziraeli macheye. Phahi nakuvoya ukubali zawadi kula kpwa mtumishio.”

¹⁶ Ela Elisha waamba; “Viratu Mwenyezi Mlungu, ye ambaye mino namuhumikira, aishivyo, sindaphokera zawadi yoyosi.”

Naamani wam'bembeleza ahale, ela Elisha warema tsetsetse.

¹⁷ Ndipho Naamani achimuamba; “Ichikala kundaphokera zawadi zangu, phahi nakuvoya umuphe mtumwao mtsanga chiasi cha kuweza kutsukulwa ni nyumbu airi, mana kula rero mino mtumwao sindalavya sadaka za kuochwa wala sadaka kpwa milungu yanjina ela tu kpwa Mwenyezi Mlungu.

¹⁸ Navoya Mwenyezi Mlungu aniswamehe mimi mtumishiwe dzambo riri mwenga tu! Hipho mfalume wangu ndiphoinjira nyumba ya Rimoni mlungu wa Aaramu ili kusujudu na akale akagbwira mkpwono wangu hata achizama nidzikute nami nkazama naye, navoya Mwenyezi Mlungu aniswamehe dzambo hiro!”

¹⁹ Elisha wamuambira; “Phiya na amani.” Naamani waphiya vyakpwe.

Ariphokala Naamani kadzangbwefika kure, ²⁰ Gehazi, mtumwa wa Elisha mutu wa Mlungu, waamba; “Bwana wangu akamricha Naamani wa Aramu aphiye bila kuphokera chochosi arichoreha. Naapa kpwa Mwenyezi Mlungu aishivyo, namzorera ili nphahe chitu kula kp-wakpwe.” ²¹ Hipho Gehazi wamzorera Naamani. Naamani ariphoona kuna mutu anamzorera, watserera kula kpwenye garire ra kuvwehwa ni farasi, achendamuuza; “Dze, kukagbwani koo?”

²² Gehazi wajibu achiamba “Mambo gosi ni sawa ela tu bwana wangu akanihuma nikuambire kukala hivi sambu akaphokera atu airi, ana a manabii kula tsi ya myango ya Efuraimu, naye angemendza uaphe talanta mwenga ya feza na nguwo mbiri nono.”

²³ Naamani waamba; “Kala razi kuphokera talanta mbiri za feza.” Wamsii, chisha achimfungira talanta mbiri za feza kwenye mifuko miiri, na nguwo nono mbiri, achiapha ahendadzizakazie airi na achialagiza amtsukurire Gehazi.

²⁴ Ariphefika dzulu ya mwango phatu Elisha ariphefika, Gehazi wahala hivyo vitu kula kupa atumishi a Naamani achendavifwitsa mo nyumbani. Alafu achilagana na hara ahumwa nao achiphiya vyao.

²⁵ Ndipho Gehazi achiinjira kupa Elisha kumuhimikira. Elisha achimuza; “Ulaphi?”

Gehazi wajibu; “Mtumwao kakaphiya phatu phophosi.”

²⁶ Ela Elisha wamuamba; “Unaona roho yangu taikaphiya phamwenga nawe wakati mutu yuya achiphotserera ndani ya garire ra kuvwehwa ni farasi na kpedzakutana nawe? Huno ndio wakati wa kuphokera feza na nguwo, munda ya mizaituni na mizabibu, mang’ondzi na ng’ombe au atumishi a chilume na achetu?” ²⁷ Phahi mahana ga Naamani gandakugbwira uwe na chivyazicho ndicho kpedza kare na kare.”

Hipho, Gehazi wauka mbere za Elisha kuno akagbwirwa ni mahana, hata akakala mwereru dza bafuta.

6

Mbadzo inaelea dzulu ya madzi

¹ Siku mwenga, anafundzi a manabii amalalamikira Elisha achiamba; “Phatu hipha hukalapho tsini ya ulongozio taphahutosha!

² Huruhusu uphiye Joridani hukakate chila mutu muhi mmwenga ili hudzidzengere phatu pha kuhutosha.”

Elisha waajibu achiamba, “Aya phiyani.”

³ Mmwenga wao wamvoya achiamba; “hunakuvoya ukubali kuphiya phamwenga na ahumwao.”

Naye wajibu achiamba; “Ndaphiya namwi.”

⁴ Hivyo waphiya phamwenga nao, na ariphofika muho Joridani, aandza kukata mihi.

⁵ Mmwenga wao ariphokala anakata mihi, mbadzoye yakongoloka, ichigbwa ndani ya madzi. Naye warira achiamba; “Sambi bwana wangu ndahendadze? Shaka hiro! Mbadzo hino nkahendaivoya!”

⁶ Mutu wa Mlungu achiuza; “Ikagbwerera phaphi?”

Mutu hiye wamuonyesa phokala ikagbwa. Elisha wakata chigongo, achichitsupha ndani ya madzi phapho phariphogbwa yo mbadzo nayo mbadzo ichiolea dzulu ya madzi. ⁷ Elisha achimuamba, “Ihale.” Naye wagolosa mkpwono, achiihala.

Majeshi ga Aaramu ganahendwa vipofu

⁸ Phahi, kpwakala na viha kahi ya Aaramu na Aiziraeli. Mfalume wa Aaramu wahenda

mashauri na akulu a jeshire dzulu ya phatu ndiphopiga kambi. ⁹ Ela ye Mutu wa Mlungu wamuhumira mfalume wa Iziraeli ujumbe adzi-manyirire asitsupe na phatu hipho, kpwa mana Aaramu andamshambuliya. ¹⁰ Phahi, mfalume wa Iziraeli waphirika jeshire phephi na phatu ariphoambirwa ni mutu wa Mlungu. Elisha waenderera kumuonya mfalume naye mfalume wadziika katika hali ya kudzimanyirira. Hivyo mfalume achimtivya si mara mwenga, si kano mbiri.

¹¹ Mfalume wa Aramu wareyezwa sana ni hali hiyo. Phahi waiha akulu a jeshire, achiauja; “Niambirani ni ani kahi yenu ariye uphande wa mfalume wa Iziraeli?”

¹² Mmwenga wao wajibu achiamba, “Hata, bwana wangu, mfalume, taphana ariye uphandewe; ela ahendaye hivi ni Elisha, nabii ariye hiko Iziraeli. Iye nkumuambira mfalume wa Iziraeli mambo gosi ugombago hata uchikala u ndani ya chumbacho cha kulala.”

¹³ Mfalume waambira; “Phiyani mkamanye phatu anaphoishi nami ndahuma atu akamgbwire.”

Achiambirwa kpwamba, “Elisha akala Dothani.” ¹⁴ Kpwa hivyo mfalume wahuma diba kulu ra jeshi phamwenga na farasi na magari ga kuvwehwa ni farasi. Kundi hiro rafika hiko usiku na achizangira mudzi. ¹⁵ Mtumishi wa ye Mutu wa Mlungu aripholamuka chiti, ligundzure na kutuluka kondze, waona jeshi phamwenga na farasi na magari ga kuvwehwa ni farasi gakauzangira mudzi. Wauya ndani

achendaambira; “Shaka hiro! Bwana wangu! Sambu hundahendadze swino?”

¹⁶ Elisha wamjibu achiamba, “Usiogophe kpwa mana ario phamwenga naswi ni anji kuriko ario phamwenga nao.” ¹⁷ Chisha Elisha achivoya; “Mwenyezi Mlungu, mvugule matso ili aphahe kuona!”

Phahi, Mwenyezi Mlungu achimvugula matso yuya mtumishi, achiona farasi na magari ga kuvwehwa ni farasi ga moho gakagota mwango wosi, kumzunguluka Elisha.

¹⁸ Aaramu ariphomlunga akamgbwire, Elisha wamvoya Mwenyezi Mlungu achiamba; “Nakuvoya uahende vipofu atu aha!” Phahi waahenda vipofu sawa-sawa na voyo ra Elisha. ¹⁹ Halafu Elisha waalunga na achiaambira; “Mukaangamika njira, na uhu mudzi sio muweendza. Nilungalungani nami ndakuphirikani kpwa ye mutu munayemuendza.” Naye waalongoza hadi Samariya.

²⁰ Mara tu ariphoinjira kpwenye mudzi, Elisha wavoya achiamba; “Mwenyezi Mlungu, atu hinya ang’aze matso aphahe kuona.” Phahi Mwenyezi Mlungu waang’aza matso. Nao adzikuta a kahi-kahi ya mudzi wa Samariya. ²¹ Mfalume wa Iziraeli ariphoaona Aaramu, wamuza Elisha; “Baba, niaolage? Niaolage?”

²² Elisha wajibu achiamba, “Hata, usiaolage. Dze, unalonda kuaolaga atu uchioateka kpwa upangao na muvwio? Aphe chakurya na madzi, arye na anwe chisha uariche auye kpwa bwana wao.”

²³ Mfalume wa Iziraeli achiahendera karamu kulu. Ariphomala kurya na kunwa, achiauyiza kpwa bwana wao. Kula wakati hinyo, Aaramu taayaishambuliya tsona tsi ya Iziraeli.

Mudzi wa Samariya unazangirwa

²⁴ Bada ya higo, mfalume Beni-Hadadi wa Aramu wakusanya jeshi rosi achendazangira mudzi wa Samariya. ²⁵ Mudzi wa Samariya uriphozangirwa, ndzala yakala kulu sana. Hata chitswa cha punda chichiguzwa kpwa vipande mirongo minane vya feza, na robo kilo ya mavi ga njiya yagulwa kpwa vipande vitsano vya feza.

²⁶ Siku mwenga, mfalume wa Iziraeli ariphokala anatsupa na dzulu ya ukuta wa mudzi, wasikira mchetu anamuiha; "Nterya, bwana wangu mfalume!"

²⁷ Mfalume wamuambira, "Mwenyezi Mlungu asiphokuterya, mino msada ndauphahaphi? Kula kpwa phatu pha kuwagira mtsere au kula phatu pha kuminyira zabibu?" ²⁸ Mfalume achienderera kumuza, "We, shidayo nini?"

Ye mchetu wamjibu achiamba; "Dzuzi mchetu hiyu wanishauri hurye mwanangu na siku ya phiriye hundarya wakpwe. ²⁹ Huchimjita mwanangu, huchimurya. Siku ya phiriye námuamba, 'Haya lavya ye mwanao humurye,' ela ye achikala akamfwitsa!"

³⁰ Mara mfalume ariphosikira maneno ga mchetu hiye wakpwanyula nguwoze kpwa ut-sungu, na atu ariokala phephi na ukuta aona kukala ndani ya nguwoye, akavwala gunia.

³¹ Naye waamba; “Mlungu aniolage, ichikala rero Elisha mwana wa Shafati kandakatwa chitswa!” ³² Halafu wahuma muhumwa kpwendamreha Elisha.

Ela Elisha ye, kala asegere mwakpwe nyumbani, na atumia asegere phamwenga naye. Kabila ya muhumwa wa mfalume kufika, Elisha waambira atumia, “Yuya muolagadzi akamuhuma mutu edze anikate chitswa! Achifika hipha, fungani mryango, wala msimuruhusu ainjire. Bwanawe piya anamlunga nyuma.”

³³ Kabila kadzangbwemala kugomba, yuya muhumwa wa mfalume wafika. Ndipho mfalume achiamba, “Mai gaga gala kpwa Mwenyezi Mlungu! Kpwa utu wani nienderere kugodza kula kpwa Mwenyezi Mlungu?”

7

¹ Elisha wamjibu achiamba, “Sikiza neno ra Mwenyezi Mlungu, hivi ndivyo Bwana Mlungu aambavyo, ‘Muhondo saa dza ihi, himu Samariya kilo tahu za unga mnono wa nganu zindagulwa kpwa chipande chimwenga cha feza, na kilo sita za shayiri kpwa chipande chimwenga cha feza.’ ”

² Jemedari mrindzi wa mfalume wamuambira Elisha, “Hata kama Mwenyezi Mlungu mwenye angehenda madirisha mlunguni, dzambo hiri ringewezekana?” Elisha wamjibu achiamba, “Undaona na matsogo mwenye, ela kundavirya.”

Anajeshi a Aramu anachimbira

³ Kpwakala atu a ne enye ukongo wa mahana ariokala kondze ya ryango ra mudzi

wa Samariya ambao aambirana, enye kpwa enye; “Kpwa utu wani uenderere kukala phapha hata hufwe na ndzala? ⁴ Taphana mana kuinjira kpwenye mudzi kpwa sababu hiko kuna ndzala na hundafwa na huchikala phapha piya hundafwa. Kpwa hivyo huphiyeni kpwenye kambi ya Aaramu. Ichikala andahuricha huishi, hundaishi; ichikala andahuo-laga, hufwe.” ⁵ Hipho, jiza ririphoandza kuanda aphiya kpwenye kambi ya Aaramu, ela ariphofika hiko, takuyakala na mutu. ⁶ Manage Mwenyezi Mlungu kala akahenda jeshi ra Aaramu asikire sauti dza ya jeshi kulu rokala na magari ga kuvwehwa ni farasi na farasi. Aaramu afikiriya kukala mfalume wa Iziraeli akaripha afalume a Ahiti na Amisiri edze ahushambuliye. ⁷ Phahi, usiku, Aaramu achimbira osi kpwa ativye roho zao achiricha mahema gao, farasi na punda ao, na hata kambi yao airicha vyo irivyokala.

⁸ Hara atu a ne a mahana ariphofika mwisho wa kambi, ainjira ndani ya hema mwenga, achirya na kunwa, achihala feza, zahabu na nguwo, achendafwitsa. Ainjira kpwenye hema ranjina na achienda vivyo hivyo. ⁹ Ela achi-ambirana; “Ugahendago sigo manono! Hino huriyonayo rero ni habari nono, na ichikala hundagodzera hadi ligundzu, bila shaka hundatiywa adabu. Uphiyeni mara mwenga ukaambire atu a nyumba ya mfalume!” ¹⁰ Kpwa hivyo, auka kpwenye kambi ya Aaramu na achiha arinda ryango ra mudzi na kuaambira, “Swino waphiya kpwa kambi ya Aaramu na tauyaona

wala kusikira mutu yeyesi. Farasi na punda bado akafungbwa, na mahema ukagaona vivyo arivyogaricha.”

¹¹ Arinda ryango aiha mutu achimuhuma kubaza habari iyo nyumba ya mfalume.

¹² Dzagbwe kala bado kuna jiza, mfalume walamuka na achiambira akulu a jeshire; “Mino namanya mpango wa Aaramu! Aho anamanya kukala swino huna ndzala. Sambu akaricha kambi yao achadzifwitsa kusudi huchendaendza chakurya, augbwire osi huchere moyo na mudzi auhale.”

¹³ Mmwengawapho wa akulue wamuamba; “Nakuvoya, uhume atu achache na farasi atasano a hara ariosala ili aphiye akaone kuka-hendeka utu wani. Napho andafikpwa ni ro-roso taindakala hasara kulu zaidi kuriko ihi ya Aiziraeli osi anaofwa hipha.” ¹⁴ Phahi achit-sambula atu airi na magari gao ga kuvwehwa ni farasi. Mfalume achiahuma aalunge Aaramu achiamba; “Phiyani mkaalole.” ¹⁵ Atu hinyo aphiya hadi muho Joridani na himo njirani mosi kala mtele nguwo na miyo yanjina yot-suphiwa ni Aaramu kpwa hata aweze kuzola upesi. Hipho, ahumwa auya achedzammanyisa mfalume. ¹⁶ Phahi atu a Samariya atuluka achen-dahala vitu kula kpwenye kambi ya Aaramu. Kama vira Mwenyezi Mlungu arivyogomba, kilo tahu za unga mnono wa nganu zichigulwa kpwa chipande chimwenga cha feza, na kilo sita za shayiri kpwa chipande chimwenga cha feza.

¹⁷ Naye mfalume wamuika yuyatu jemedari mrindziwe, aimirire atu pho ryango ra mudzi.

Jemedari iye wavyogbwa-vyogbwa ni atu hipho ryangoni, hadi achifwa dza viratu Elisha mutu wa Mlungu arivyotabiri wakati mfalume ariphophiya kumuona. ¹⁸ Phahi yakala dza viratu mutu wa Mlungu arivyomuambira mfalume kukala, “Muhondo saa dza hino, himu Samariya kilo tahu za unga mnono wa nganu zindagulwa kpwa chipande chimwenga cha feza, na kilo sita za shayiri kpwa chipande chimwenga cha feza.” ¹⁹ Yuya jemedari mrindzi wa mfalume kala akamuambira Elisha, “Hata kala Mwenyezi Mlungu mwenye angehenda madirisha mlunguni, dze, dzambo hiro ringewezekana?” Naye Elisha kala akamjibu achiamba, “Undaona kpwa matsogo mwenye, ela uwe kundavirya.” ²⁰ Na hivi ndivyo irivyokala, wavyogbwa-vyogbwa ni atu hipho ryangoni hadi achifwa.

8

Mchetu wa Shunemu anauyizirwa maliye

¹ Elisha kala akamuambira mchetu wa Shunemu yefufurirwa mwanawe, “Uka na atuo utsamire tsi yoyosi ulodayo, mana Mwenyezi Mlungu akapanga kureha ndzala ndiyokala kpwenye yo tsi kpwa muda wa miaka sabaa.”

² Hiye mchetu waunuka, achienda dza vyo mutu wa Mlungu arivyogomba. Waphiya phamwenga na atue na achendaishi ujenini, tsi ya Afilisti kpwa miaka sabaa.

³ Miaka sabaa iriphosira, wauka kula tsi ya Afilisti achiuya Iziraeli, na achendamvoya mfalume auyizirwe nyumbaye na mundawe. ⁴ Wamkuta mfalume anabisha na Gehazi mtumishi wa mutu wa Mlungu achiamba, “Niambira vilinje vyohendwa ni Elisha.” ⁵ Gehazi ariphokala anamuambira mfalume vira Elisha arivyofufula mutu, yuya mchetu ariyefufurirwa mwana achitsoloka na mwanawe achedzamvoya mfalume ili auyizirwe nyumbaye na mundawe. Gehazi achiamba, “Bwana wangu Mfalume, hiye mchetu ambaye che nakusemurira, ni hiyu, na hiyu ndiye mwanawe yefufulwa ni Elisha!” ⁶ Mfalume ariphomuuzwa mchetu iye, naye wamsemurira. Mfalume achimuiha mkpwulu wa jeshire na achimuamba, “Muuyizire mchetu hiyu maliye yosi, phamwenga na mapato gosi ga mindaye kpwa muda wosi hangu ariphouka tsi hino hadi rero.”

Chifo cha Beni-Hadadi

⁷ Chisha Elisha waphiya Damasikasi. Wakati hinyo mfalume Beni-Hadadi wa Aramu kala ni mkpwongo na achiambwa, “Mutu wa Mlungu, kala akedza, a phapha Damasikasi.” ⁸ Phahi ye mfalume wamuambira Hazaeli mkpwulu wa jeshire, “Mphirikire hiye mutu wa Mlungu zawadi ukamuambire aniuzire kpwa Mwenyezi Mlungu ichikala ndaphola au viphi.” ⁹ Hazaeli wapakiya zawadi za chila aina ya mavuno ga Damasikasi chipimo cha mizigo ya ngamia mirongo mine na kumphirikira Elisha. Ariphofika kpwa Elisha wamuambira, “Mwanao,

Beni-Hadadi, mfalume wa Aramu akanihuma kpwako, anakuuza, ‘Dze, mino ndaphola ukongo huno?’ ”

¹⁰ Phahi Elisha wamjibu achimuamba, “Muambire kukala kpwa kpweli andaphola. Ela Mwenyezi Mlungu akanionyesa kukala andafwa.” ¹¹ Halafu Elisha wamtumburira matso Hazaeli hata achigbwirwa ni wasiwasi. Kpwa gafula, Elisha mutu wa Mlungu waandza kurira.

¹² Hazaeli achimuuza, “Bwana wangu, mbona unarira?”

Elisha wamjibu achiamba, “Kpwa sababu namanya mai ambago undaahendera atu a Iziraeli. Undaocha ngome zao na moho, na kuaolaga barobaro ao, undaakata ana aho vipandevipande na achetu aho enye mimba undaahula.”

¹³ Naye Hazaeli wauza, “Mino mtumishio ni chitu kpweli? Mino nriye sawa na diya ndawezadze kuhenda mambo makulu dza higo?”

Elisha wamjibu achiamba, “Mwenyezi Mlungu akanionyesa kukala undakala mfalume wa Aramu.”

¹⁴ Halafu Hazaeli wauka phara ariphokala Elisha, achiuya kpwa bwanawe. Mfalume Beni-Hadadi achimuuza, “Elisha akakuambira utu wani?”

Hazaeli wamjibu achiamba, “Akaniambira kukala, kpwa kpweli undaphola.”

¹⁵ Ela siku iriyolungira Hazaeli wahala burangeti, achirivwika madzini, chisha achimbwiningiza naro usoni hadi achifwa. Hazaeli achitawala tsi ya Aramu badalaye.

Mfalume Jehoramu wa Juda
(2 Nyakati 21:1-20)

¹⁶ Mwaka wa tsano wa utawala wa Joramu mwana wa Ahabu, mfalume wa Iziraeli, Jehoramu mwana wa Jehoshafati, mfalume wa Juda, waandza kutawala. ¹⁷ Jehoramu kala ana miaka mirongo mihahu na miiri ariphoandza kutawala, naye watawala ko Jerusalemu kpwa muda wa miaka minane. ¹⁸ Jehoramu walunga njira za afalume a Iziraeli dza nyumba ya Ahabu irivyohenda, mana walóla mwana mchetu wa Ahabu. Naye wahenda mai mbere za Mwenyezi Mlungu. ¹⁹ Ela Mwenyezi Mlungu kayalonda kuangamiza Juda, kpwa sababu ya Daudi mtumishiwe, mana waahidi kukala chivyaziche chindaenderera kutawala hata kare na kare.

²⁰ Wakati wa utawala wa Jehoramu, atu a Edomu arema kutawalwa kula Juda, achitawaza mfalume wao.

²¹ Kpwa hivyo Jehoramu wauka na magari gosi ga kuvwehwa ni farasi kuphiya Sairi. Watuluka usiku na vilongozie a magari ga kuvwehwa ni farasi achiashambuliya Aedomu ariokala akamzangira. Ela jeshire rachimbira, richiuya kpwao mudzini. ²² Hivyo ndivyo atu a Edomu arivyorema kutawalwa ni Juda hadi

rero. Wakati inyo-inyo atu a mudzi wa Libuna nao piya arema utawala wa Jehoram.

²³ Mambo ganjina ga Jehoram na gosi arigohenda gaandikpwa kpwenye Chitabu cha Mambo ga Nyakati za Afalume a Juda.

²⁴ Jehoram wafwa na achizikpwa vikurani pha afalume a mudzi wa Daudi, naye Ahaziya mwana wa Jehoram, achitawala badalaye.

Mfalume Ahaziya wa Juda
(2 Nyakati 22:1-6)

²⁵ Ahaziya mwana wa Jehoram mfalume wa Juda waandza kutawala mwaka wa kumi na mbiri wa utawala wa Joram mwana wa Ahabu mfalume wa Iziraeli. ²⁶ Ahaziya kala ana miaka mirongo miiri na miiri ariphoandza kutawala. Naye watawala kpwa muda wa mwaka mmwenga ko Jerusalem. Nine kala aihwa Athalia, mdzukululu wa Omuri, mfalume wa Iziraeli. ²⁷ Iye naye walunga njira za nyumba ya Ahabu, na achienda mai mbere za Mwenyezi Mlungu, dza vyo irivyohenda yo nyumba ya Ahabu, mana kala akalóla mchetu kula nyumba ya Ahabu.

²⁸ Mfalume Ahaziya waphiya na Joram mwana wa Ahabu kupigana viha na Hazaeli mfalume wa Aramu ko Ramothi-Giliadi na Joram achilumizwa ko vihani. ²⁹ Mfalume Joram wauya Jeziriili ili aphahe kurarisa vironda arivyoviphaha vihani hiko Rama, arikopigana na Hazaeli mfalume wa Aramu. Naye Ahaziya

mwana wa Jehoram, mfalume wa Juda wakp-wendamjambosa Joram mwana wa Ahabu hiko Jeziriili, kpwa mana kala akalumizwa.

9

Jehu anahendwa mfalume wa Iziraeli

¹ Siku mwenga nabii Elisha wamuiha mmwengawapho wa ana a manabii achimuamba, “Dzi-funganye, hala tupa hino ya mafuha, na uphiye Ramothi-Giliadi. ² Uchifika kuko, muendze Jehu mwana wa Jehoshafati, mdzukulu wa Nimushi. Muphirike kanda ndani ya chumba kure na ayae, ³ chisha uhale tupa hino ya mafuha, ummwagire chitswani na umuambe, ‘Mwenyezi Mlungu anaamba hivi, “Nakumwagira mafuha ukale mfalume wa Iziraeli.” ’ Chisha vugula mryango na uuke upesi ndivyoweza, usikae.”

⁴ Phahi, nabii hiye mvulana waphiya Ramothi-Giliadi. ⁵ Arip Hofika, waakuta akulu a jeshi kpwenye mkpwutano. Achiaambira, “Nina ujumbeo, uwe mkpwulu.”

Jehu achimuuza, “Ni ani kahi yehu umuambi-raye?”

Achimjibu achiamba, “Ni uwe, mkpwulu wa jeshi.”

⁶ Halafu osi airi ainjira chumba cha ndani na himo nabii wammwagira Jehu mafuha chitswani na achimuamba, “Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli, anaamba hivi, ‘Nakumwagira mafuha ukale mfalume wa atu angu, Iziraeli.

⁷ Nawe undaapiga atu a bwanao Ahabu ili nimriphize Jezebeli kpwa kuniolagira atumishi angu manabii, na atumishi osi a Mwenyezi Mlungu.

⁸ Undahenda hivyo kpwa kukala atu osi a Ahabu ni aangamizwe. Tsona ndaolaga alume osi a Ahabu, akale atumwa au atu huru ko Iziraeli.

⁹ Atue andakala dza atu a Jeroboamu mwana wa Nebati na a Baasha mwana wa Ahija. ¹⁰ Jezebeli kandazikpwa, lufure rindariwa ni madiya kpwenye tsi ya Jeziriili.' " Bada ya kugomba higo, nabii wavugula mryango na achichimbira.

¹¹ Jehu ariphouya kpwa atumishi a bwanawe, mmwenga wao wamuuzwa, "Kuna shida yoyosi? Hiyu mutu wa koma analondani?"

Jehu waajibu achiamba, "Si munammanya hiyu mutu na go gakpwe agombago?"

¹² Nao amuambira, "Iyo siyo kpweli! Huambire achirogomba!"

Naye waambira, "Akaniambira hivi, 'Mwenyezi Mlungu anaamba hivi, nakumwagira mafuha ukale mfalume wa Iziraeli.' "

¹³ Mara mwenga akulu ayae ahala nguwo zao, achizirundika phamwenga kpwenye ngazi ili aime dzuluye, achipiga gunda na achigomba kpwa raka ra dzulu, "Jehu ni mfalume!"

Mfalume Joram wa Iziraeli anaolagbwa

¹⁴ Jehu mwana wa Jehoshafati, ambaye piya ni mdzukululu wa Nimushi, wahenda mpango wa kumuasi Joram. Joram na atu osi a Iziraeli kala a Ramothi-Giliadi anarinda mudzi ili

usishambuliwe ni Hazaeli mfalume wa Aramu. ¹⁵ Ela badaye mfalume Joramumu wauya Jeziriili ili akararise vironda arivyophaha wakati wa kupigana viha na mfalume Hazaeli wa Aramu. Jehu waambira akulu ayae, “Ichikala mnalonda nikale mfalume, mutu yeyesi asituluke Ramothi kuphiya Jeziriili kuphirika habari hizi.” ¹⁶ Halafu achipanda ndani ya garire ra kuvwehwa ni farasi achiphiya Jeziriili. Joramumu kala kadzangbwephola, na Ahaziya mfalume wa Juda kala achamjambosa.

¹⁷ Hipho Jehu ariphokala anaphiya, mrindzi ariyekala dzulu ya mnara wa mudzi Jeziriili waona kundi ra atu a Jehu riredza achiamba, “Naona jeshi riredza!”

Joramumu achijibu achiamba, “Tsambula asikari mpandadzi-farasi mmwenga, umuhume ili akakutane nao, aauze, ‘Mredza kpwa amani?’ ”

¹⁸ Phahi, mjumbe hiye ariphophiya wakutana na Jehu na kumuambira, “Mfalume anauza, dze, uredza kpwa amani?”

Jehu wajibu achiamba, “Kpwa utu wani unauza dzulu ya amani? Uwe galuka ulungane nami!”

Mrindzi dzulu ya mnara waamba, “Mjumbe akaafikira, ela kauya.”

¹⁹ Halafu mjumbe wa phiri achikumwa kpwendamuuza Jehu, “Mfalume anauza, dze, uredza kpwa amani?”

Jehu wajibu achiamba, “Kpwa utu wani unauza dzulu ya amani? Uwe galuka ulungane nami!”

²⁰ Mara yanjina tsona mrindzi waamba, “Mjumbe akaafikira ela kauya.” Halafu waen-jereza kuamba, “Uphirikiwe wa gari ni dza wa Jehu mwana wa Nimushi, manage iye nkuphirika mairo.”

²¹ Phahi, Joramu mfalume wa Iziraeli achia-muru achiamba, “Tayarisha gari.”

Nao amtayarisha garire. Chisha Joramu mfalume wa Iziraeli na Ahaziya mfalume wa Juda atuluka, chila mmwenga wapanda ndani ya garire, achendakutana na Jehu. Amkuta kp-wenye uwanja wa Nabothi wa Jeziriili. ²² Wakati Joramu ariphomuona Jehu, wamuuzwa, “Jehu, uredza kpwa amani?”

Jehu wamjibu achiamba, “Amani yani, wakati udiya na utsai wa mayoo Jezebeli ni munji?”

²³ Joramu wagaluzwa garire, naye achimuam-bira Ahaziya, “Ahaziya, higo ni mapinduzi!”

²⁴ Jehu wahala uhawe, achiutonyola kpwa nguvuze zosi nao uchimlatsa kahi-kahi ya ma-fuzi ga Joramu na kudunga moyowe, naye achifwa phapho hipho ndani ya garire. ²⁵ Jehu wamuambira msaidiziwe Bidikari, “Hala hiro lufure uritsuphe himo mundani mwa Nabothi wa Jeziriili manage, tambukira uwe na mimi huriphokala hukapanda dzulu ya magari ga kuvwehwa ni farasi nyuma ya ise Ahabu, vira Mwenyezi Mlungu arivyogomba maneno higa kumuhusu. ²⁶ Mwenyezi Mlungu waamba, ‘Kpwa hura mlatso ya Nabothi na kpwa milatso ya anae nriyoona dzana, ndariphiza chisasi

kpwenye munda huno.’ Kpwa hivyo, hala lufu ra Joram u uritsuphe kpwenye munda wa Nabothi dza vira Mwenyezi Mlungu arivyogomba.”

Mfalume Ahaziya wa Juda anaolagbwa

²⁷ Ahaziya mfalume wa Juda ariphoona garigohendeka wachimbira achielekeya Bethi-Hagani,* naye walungbwa ni Jehu. Jehu waambira ana-jeshie, “Mlatseni naye piya!”

Nao amlatsa muvwi ariphokala ndani ya gari ra kuvwehwa ni farasi kpwenye njira iambukayo Guri phephi na mudzi wa Ibuleamu. Halafu wazorera Megido na achifwerera kuko. ²⁸ Akulue arihala lufure ndani ya garire ra kuvwehwa ni farasi na achiriphirika Jerusalem. Hiko achizikpwa kpwenye mbiraye phamwenga na akaree kpwenye vikura vya afalume vya mudzi wa Daudi.

²⁹ Ahaziya waandza kutawala Juda mwaka wa kumi na mwenga wa Joram mwana wa Ahabu kukala mfalume wa Iziraeli.

Malikia Jezebeli anaolagbwa

³⁰ Jehu ariphofika Jezirili, Jezebeli achipaha habari ya mambo chigohendeka. Wadzipaka wanda matsoni, achitengeza nyereze na achitungurira na dirishani. ³¹ Jehu ariphokala anainjira ryangoni, Jezebeli wauza, “Uredza kpwa amani, we Zimuri, chiyeolaga bwanao?”

³² Jehu walola dzulu dirishani na achiuza, “Ni ani ariye uphande wangu?”

---

* **9:27** 9:27 Bethi-Hagani manaye ni nyumba ya mundani.

Akulu airi au ahahu ariotulwa atuluza vitswa vyao dirishani, ³³ naye Jehu waambira; “Mtsupheni photsi!”

Amtsupha photsi na mlatsowe uchitapakaa dzulu ya ukuta na kpwenye farasi. Jehu achitsupiza farasi na garire dzulu ya lufure ³⁴ chisha achiinjira ndani ya dzumba ra chifalume, achirya na kunwa, alafu achiamba, “Mzikenhi hiye mchetu ariyelaniwa kpwa mana ni mwana mchetu wa mfalume.” ³⁵ Ela ariphophiya ili akamzike, taayaona chochosi isiphokala zekeya ra chitswa na mifupha ya mikono na magulu. ³⁶ Ariphouya kpwendamambira Jehu mambo higo, ye waamba, “Hivi ndivyo Mwenyezi Mlungu arivyogomba kutsupira mtumishiwe Elija wa Tishibi achiamba, ‘Madiya gandarya mwiri wa Jezebeli kpwenye munda wa Jeziriili. ³⁷ Lufu ra Jezebeli rindakala dza chitole ko munda wa Jeziriili, hata takuna ndiyemanya kukala yuyu ni Jezebeli.’ ”

10

Atu a nyumba ya Ahabu anaolagbwa

¹ Hiko Samariya Ahabu wakala na ana mirongo sabaa. Jehu achiandika baruwa na achizihuma Samariya, kpwa akulu a mudzi, kpwa atumia na kpwa arezi a atungbwa a Ahabu. Baruwa yenye yaamba hivi,

² “Mwimwi muna ana a mkpwulu wenu, magari ga kuvwehwa ni farasi, farasi, silaha na midzi yenye ngome, ndiphophaha baruwa

ihii,³ tsambulani na kumuika ariye hodari zaidi kahi ya ana a mfalume akale mfalume. Halafu mpige viha kpwa ajili ya nyumba ya mkpwulu wenu.”

⁴ Atawala a Samariya aogopha sana achi-amba, “Hinyo afalume airi taayamuweza Jehu, swino hundamuwezaphi?” ⁵ Kpwa hivyo mkpwulu wa nyumba ya mfalume na muimirizi wa mudzi, ashirikiana na atumia anjina na arezi, achimphirikira Jehu ujumbe huno, “Swino hu atumwao na hu tayari kuhenda rorosi ndirohuambira. Ela tahundamuika mutu yeyesi kukala mfalume. Henda vyo uonavyo ni sawa.”

⁶ Jehu waandikira baruwa yanjina achiaambira, “Ichikala kpweli mu uphande wangu na mtayari kulunga malagizo gangu, nreherani hiku Jeziriili vitswa vya ana a mkpwulu wenu niviphahe muhondo saa dza zizi.”

Hinyo ana mirongo sabaa a mfalume Ahabu aishi kpwa vilongozi a Samariya, ambao kala ni arezi ao. ⁷ Phahi, baruwa iriphoafikira, aahala hinyo ana a mfalume na kpwakata vitswa osi mirongo sabaa. Atiya vitswa vyao kpwenye vikaphu na kumphirikira Jehu hiko Jeziriili.

⁸ Mtumishi mmwenga wamlunga achimuamba, “Vitswa vya ana a mfalume tayari vikarehwa.”

Jehu waamba, “Viikeni photsi mafungu mairi kpwenye ryango ra mudzi, mviriche vikale hipho hadi ligundzu.” ⁹ Ligundzure ariphotuluka, waima na achiambira atu osi, “Mwimwi mu atu a haki. Mino náhenda fitina, nchimuolaga mkpwulu wangu. Ela ni ani achiyeaolaga hinya

osi? ¹⁰ Phahi manyani kukala maneno gosi Mwenyezi Mlungu arigogomba kuhusu atu a Ahabu gakatimiya. Mwenyezi Mlungu akagahenda gosi arigogomba kutsupira mtumishiwe Elija.” ¹¹ Halafu Jehu waolaga atu osi a nyumba ya Ahabu ariokala akasala, nao kala anaishi Jeziriili, phamwenga na akulue, asenae na alavyadzie-sadaka. Naye kayaricha hata mutu mmwenga.

Atu a nyumba ya Ahaziya anaolagbwa

¹² Chisha Jehu wauka Jeziriili, achigbwira njira ya kuphiya Samariya. Ariphofika phatu phoi-hwa “Kambi ya Arisa,” ¹³ wakutana na abari a marehemu Ahaziya mfalume wa Juda achiauza, “Mwino mu ano ani?”

Amjibu achiamba, “Swino hu abari a Ahaziya. Hukedza hiku kujambosa ana a mfalume na ana a Malikia.” ¹⁴ Tsona achiamba, “Agbwireni achere moyo.” Agbwirwa achere moyo atu mirongo mine na airi achiolagbwa phephi na chisima cha “Kambi ya Arisa.” Takuna ariyesala hata mmwenga. ¹⁵ Na Jehu ariphouka hipho, mo njirani wakutana na Jehonadabu mwana wa Rekabu, ariyekala aredza akutane naye. Jehu wamlamusa, chisha achimuuzi; “Dze, u muaminifu kpwangu, dza nrivyo muaminifu kpwako?”

Jhonadabu wamjibu achiamba, “Ehe.”

Jehu achimuamba, “Ichikala ni kpweli, nipha mkpwono.”

Achimupha mkpwono na Jehu achimpandiza ndani ya gariye. ¹⁶ Achimuamba; “Huphiye ukadzionere vira nrivyo na chadi kpwa ajili ya Mwenyezi Mlungu.” Phahi, asafiri phamwenga kpwenye gariye. ¹⁷ Arip Hofika Samariya, Jehu waolaga hara osi ariosala a nyumba ya Ahabu bila kuricha hata mmwenga wao, sawa na vira Mwenyezi Mlungu arivyomuambira Elija indakala.

Afuasi a Baali anaolagbwa

¹⁸ Jehu waakusanya atu a Samariya na achiambira, “Mfalume Ahabu wamuhumikira Baali chidide tu, ela mino ndamuhumikira zaidi. ¹⁹ Kpwa hivyo nihirani manabii osi a Baali, alavyadzi-sadaka na osi anaomuabudu. Ni lazima chila mmwenga afike, mana nalonda kumlavira Baali sadaka kulu, na yeyesi ndiyekosa kufika andaolagbwa.” Iyo yakala ni njama ya Jehu ili aphahe kuaolaga afuasi osi a Baali. ²⁰ Jehu achiamba, “Tangazani mkpwutano wa ibada ya Baali!” Tangazo richilaviwa, ²¹ na Jehu waphirika habari tsi yosi ya Iziraeli. Osi ariokala anaabudu Baali akusanyika phamwenga takuna hata mmwenga ariyesala. Akpwedza osi na kuodzala kpwenye Nyumba ya kuvoya Baali kula pembe hadi pembe. ²² Halafu Jehu wamlagiza yuya ariyeimirira chumba cha nguwo za kuabudira achimuamba hivi, “Tuluza nguwo na uaphe atu osi anaohumikira Baali.”

Muimirizi watuluza nguwo hizo, achiapha. ²³ Halafu Jehu wainjira kpwenye Nyumba ya kuvoya Baali achilungana na Jehonadabu na

kuaambira ariokala ndani ya Nyumba ya Baali, “Lolani chila phatu na muhakikishe kukala ario himu ndani ya Nyumba ya kuvoya Baali ni hara anaomuabudu Baali macheye, na kukala taphana mutu yeyesi anayemuabudu Mwenyezi Mlungu.” ²⁴ Tsona wainjira phamwenga na Jehonadabu ili amlavire Baali sadaka za kuochwa na sadaka zanjina, Jehu kala akaika atu mirongo minane kondze ya Nyumba ya kuvoya Baali na achiapha malagizo higa, “Olagani atu hinya osi. Yeyesi ndiyemricha hata mmwenga wao achimbire andaripha kpwa maishage!”

²⁵ Mara tu Jehu ariphomala kulavya sadaka ya kuochwa, waambira arindzi na akulu, “Injirani muaolage osi. Musiriche hata mmwenga achimbire!” Phahi ainjira na panga zao tayari na achiaolaga osi, chisha atuluzwa nyufu zao kondze. Halafu ainjira kpwenye chumba cha ndani cha Nyumba ya kuvoya Baali, ²⁶ na kutuluzwa nguzo yokala mo Nyumba ya Baali achiitiya. ²⁷ Abananga nguzo phamwenga na Nyumba ya kuvoya Baali, achiigaluzwa Nyumba ya kuvoya Baali kukala choo, na hivi ndivyo vyokala hadi rero.

²⁸ Hivi ndivyo Jehu arivyoangamiza ibada za Baali kpwenye tsi ya Iziraeli. ²⁹ Ela kayaricha dambi zira za Jeroboamu mwana wa Nebati ambaye waahenda Aiziraeli amenye dambini, yani hira ibada ya vizuka vya ana ng’ombe a zahabu hiko Betheli na Dani.

³⁰ Mwenyezi Mlungu wamuambira Jehu, “Kpwa kukala ukahenda manono kpwa kuhenda

garigo haki mbere zangu, na kuahendera chivyazi cha Ahabu gosi nrigolonda uahendere. Kpwa hivyo nkakuahidi kukala chivyazicho chindatawala Iziraeli hadi chivyazi cha ne.”

³¹ Ela Jehu kayakala muangalifu kpwa kulunga shariya za Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli, na moyowe wosi. Kayaricha dambi zira za Jeroboamu ambaye waahenda atu a Iziraeli amenye dambini.

Chifo cha Jehu

³² Wakati hinyo Mwenyezi Mlungu waandza kuphunguza eneo ra tsi ya Iziraeli. Mfalume Hazaeli wa Aramu washinda tsi yosi ya Iziraeli ³³ kula uphande wa mlairo wa dzuwa wa muho Joridani, tsi za Giliadi, ya Agadi, ya Arubini na ya Amanase na kula mudzi wa Aroeri urio phephi na dete ra Arinoni, yani Giliadi na Bashani.

³⁴ Mambo ganjina ga Jehu, gosi arigohenda na usujaawe gaandikpwa kpwenye Chitabu cha Mambo ga Nyakati za Afalume a Iziraeli. ³⁵ Jehu wafwa na achizikpwa Samariya. Mwanawe Jehoahazi watawala badalaye. ³⁶ Jehu watawala Iziraeli kula mudzi wa Samariya kpwa miaka mirongo miiri na minane.

11

Malikia Athalia wa Juda

(2 Nyakati 22:10—23:15)

¹ Phahi Athalia nine wa Ahaziya ariphoona mwanawe akafwa, waunuka achiolaga atu osi a chivyazi cha chifalume cha nyumba ya Juda. ² Ela Jehosheba, mwana wa chichetu wa

mfalume Jehoram, ndugungbwa mchetu wa Ahaziya, wamuhala Joashi mwana wa Ahaziya chisiri-siri, kula kahi ya ana a mfalume ariokala analondwa aolagbwe. Wamuhala iye phamwenga na mreziwe achiatiya chumba cha kulala, achimfwitsa mumo, ili asionewe ni Athalia, kpwa hivyo kaolagirwe. ³ Joashi wafwitswa ndani ya Nyumba ya Mwenyezi Mlungu kpwa muda wa miaka sita, wakati Athalia ariphokala anatawala yo tsi.

⁴ Ela mwaka wa sabaa Jehoyada wahuma ujumbe na kuakusanya akulu a anajeshi ganagana na arindzi. Walagiza amfikire ndani ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu, naye achiika chilagane nao achiaapisha himo ndani ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu. Halafu achiaonyesa Joashi mwana wa mfalume Ahaziya. ⁵ Chisha waalagiza, "Mwimwi mundahenda hivi, ndiphokp-wedzagbwira zuma Siku ya kuoya, dziganyeni makundi mahahu, kundi mwenga naririnde nyumba ya mfalume, ⁶ kundi ranjina rindakala kpwenye ryango ra Suri na kundi ranjina rindakala kpwenye ryango nyuma ya arindzi. Hivi ndivyo ndivyorinda nyumba ya chifalume. ⁷ Gara makundi mairi ambago ganamala zuma yao Siku ya kuoya gandagbwira zuma ndani ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu, ili kumrinda mfalume. ⁸ Mundamzunguluka mfalume Joashi, chila mutu na silahaze mkpwononi. Mutu yeyesi ndiyesubutu kumsengerera naolagbwe. Kalani na mfalume, kokosi ndikophiya."

⁹ Akulu a jeshi atii malagizo gosi mlavyadzi-sadaka Jehoyada arigolavya. Chila mkpwulu

wareha atue osi, hara ariokala akamala zuma na hara ariokala anainjira kugbwira zuma siku ya Siku ya kuoya. Phahi akpwedza kpwa mlavyadzi-sadaka Jehoyada. ¹⁰ Tsona ye mlavyadzi-sadaka achiapha akulu a ana-jeshi a gana-gana mafumo na ngao zokala za mfalume Daudi, na ambazo zakala zikaikpwa ndani ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu, ¹¹ nao arindzi aima chila mmwenga na silahaye mkp-wononi, kuzunguluka ye mfalume, phephi na pho phatu pha kulavira sadaka na yo nyumba ya Mlungu kula uphande wa mwakani hadi uphande wa vurini wa yo nyumba ya Mlungu. ¹² Halafu Jehoyada achimtuluzi kondze mwana wa mfalume, achimvwika tadzi na achimupha nakala ya chilagane nao achimtangaza kukala mfalume na achimmwagira mafuha. Achipiga makofi na kupiga kululu achiamba, “Mfalume, kala na maisha mare!”

¹³ Naye Athalia ariphosikira kululu za arindzi phamwenga na za atu, waphiya kpwa hara atu ariokala ndani ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu.

¹⁴ Aripfolola, waona mfalume aimire phephi na nguzo, dza irivyokala kawaida, nao akulu a jeshi na apigi a magunda kala aimire phephi na mfalume, na enyezi osi a yo tsi kala anapiga njerejere na kupiga magunda. Phahi, Athalia wakpwanyula nguwoze na achipiga kululu achi-amba, “Mapinduzi! Mapinduzi!”

¹⁵ Ndipho mlavyadzi-sadaka Jehoyada achiala-giza nyo akulu a majeshi a gana-gana, ariokala anaimirira go majeshi achiambira, “Mtuluzeni

kondze kahi-kahi ya asikari na mutu yeyesi ndiyemlunga muolageni kpwa upanga.” Kpwa kukala mlavyadzi-sadaka kala akaamba, “Asiolagbwe mo Nyumbani mwa Mwenyezi Mlungu.”

¹⁶ Phahi amgbwira achiphiya naye hadi ryango kala richihumirwa kuinjizira farasi nyumba ya mfalume, achimuolaga phapho.

*Mabadiliko ga Jehoyada
(2 Nyakati 23:16-21)*

¹⁷ Tsona Jehoyada waika chilagane kahi ya Mwenyezi Mlungu na ye mfalume na nyo atu, kukala andakala atu a Mwenyezi Mlungu. Piya wahenda chilagane kahi ya ye mfalume na atu. ¹⁸ Chisha atu osi aphiya kpwenye nyumba ya Baali na kuibomola, avundza phatu pha kulavira sadaka phamwenga na vizukavye, hata achimuolaga Matani, mlavyadzi-sadaka wa Baali mbere za phatu pha kulavira sadaka. Mlavyadzi-sadaka Jehoyada waika arindzi kurinda yo nyumba ya Mwenyezi Mlungu. ¹⁹ Wahala akulu a anajeshi gana-gana, Akari, arindzi na atu osi a yo tsi, nao achimsindikiza mfalume kula nyumba ya Mwenyezi Mlungu, achitsupira kpwenye ryango ra arindzi hadi kpwenye nyumba ya chifalume. Naye mfalume achisagala kpwenye cho chihi cha endzi cha chifalume. ²⁰ Kpwa hivyo, atu osi ahamirwa na mudzi wosi uchihurira, bada ya Athalia kuolagbwa na upanga, ko kpwenye nyumba ya chifalume. ²¹ Joashi kala ana miaka sabaa ariphoandza kutawala.

12

Mfalume Joashi wa Juda (2 Nyakati 24:1-16)

¹ Joashi waandza kutawala Juda, mwaka wa sabaa wa utawala wa mfalume Jehu, na watawala miaka mirongo mine. Watawala kula Jerusalem, na dzina ra nine kala aihwa Zibiya wa mudzi Beeri-Sheba. ² Naye Joashi wahenda garigo sawa mbere za Mwenyezi Mlungu, kpwa mana mlavyadzi-sadaka Jehoyada kala achimfundza. ³ Hata hivyo, mwatu mwa dzulu mwa kuabudira tamuyauswa, na atu achikala anaenderera kulavya sadaka na kufukiza uvumba mumo. ⁴ Ndipho Joashi waambira alavyadzi-sadaka, “Kusanyani feza zosi za vitu vitakatifu zirehwazo kpwa nyumba ya Mwenyezi Mlungu, feza za atu kulengana na chiwango cha chila mmwenga choikirwa, feza za kuusa naziri na feza zirehwazo ni atu kulengana na mioyo yao inavyoahuma arehe kpwa nyumba ya Mwenyezi Mlungu.

⁵ “Alavyadzi-sadaka ni azihale, chila mmwenga kula kpwa hara anao amanya, nao andazirekebishira nyumba ya Mwenyezi Mlungu, murimo bomoka, na chila yedzapho shida ya dzengo.”

⁶ Ela hata kufikira miaka mirongo miiri na mihahu ya utawala wa Joashi, alavyadzi-sadaka akala bado kurekebisha myanya ya yo nyumba ya Mwenyezi Mlungu. ⁷ Kpwa hivyo

mfalume Joashi waiha mlavyadzi-sadaka Jehoyada na alavyadzi-sadaka anjina na achiauja, “Mbona tamuirekebisha myanya ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu? Phahi, msiphokere tsona feza kula kpwa atu, ela zilavyeni ili nyumba ya Mwenyezi Mlungu irekebishwe.” ⁸ Alavyadzi-sadaka akubali kukala asiphokere tsona feza kula kpwa atu. Na wala asirekebishe myanya ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu.

⁹ Jehoyada wahala sanduku na achiombola tundu kpwenye chifwinikoche, chisha wariika phephi na phatu pha kulavira sadaka uphande wa kulume, mutu anaphoinjira ndani ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu. Nao alavyadzi-sadaka ariokala anarinda mryango, aika ndani ya sanduku feza zosi zirizorehwa ndani ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu. ¹⁰ Chila mara ariphoona kukala kuna feza nyinji ndani ya sanduku, muandishi wa mfalume na mlavyadzi-sadaka mkpwulu ainjira na kuolanga feza yosi iriyophahikana ndani ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu na kuzifunga mifukoni. ¹¹ Ariphomala kuziolanga azilavya mikononi mwa atu ariomirira kazi ya kurekebisha nyumba ya Mwenyezi Mlungu. Nyo aimirizi nao kala achiaripha atu okala achirekebisha nyumba ya Mwenyezi Mlungu, maseremala, mafundi ga kudzenga, ¹² mafundi a kudzenga na mawe na atsongadzi a mawe. Tsona zahumirwa kpwa kugula mbao na mawe ga kutsongbwa na kuriphira garama zanjina zosi zokala zinahusiana na kurekebishira yo nyumba ya

Mwenyezi Mlungu. ¹³ Ela feza hizo taziyahumika kpwa kuriphira kazi za kutengeza mabeseni ga feza, makasi ga kukata tamba za mishumaa, mabakuli, magunda, wala kpwa miyo yanjina yoyosi ya zahabu au ya feza kahi ya Nyumba ya Mwenyezi Mlungu. ¹⁴ Kpwa sababu hiyo, feza zosi zahewa ahendadzi-kazi ariozihumira kurekebishira nyumba ya Mwenyezi Mlungu. ¹⁵ Aimirizi a kazi iyo akala aaminifu kabisa. Kpwa hivyo takuyakala na lazima ya kualonda alavye isabu ya mahumizi ga feza. ¹⁶ Ela feza za sadaka za maripho ga kuusa makosa na za sadaka za kuusa dambi taziya injizwa ndani ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu. Hizo zakala ni za alavyadzi-sadaka.

¹⁷ Wakati hinyo Hazaeli mfalume wa Aramu waambuka kpwendapiga mudzi wa Gathi, na achiuhala mateka. Bada ya higo Hazaeli waelekeya Jerusalem ili aushambuliye. ¹⁸ Joashi mfalume wa Juda wahala vitu vyosi vyotengbwa ni afalume ariomtanguliya kutawala Juda, Jehoshafati, Jehoramu na Ahaziya, na achienjereza na vyakpwe vyokala vikatengbwa ni akaree, phamwenga na zahabu yosi yokala kpwenye hazina ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu, na ndani ya dzumba ra mfalume, achizihuma kpwa Hazaeli mfalume wa Aramu. Naye Hazaeli achiuka Jerusalem.

¹⁹ Mambo ganjina ga Joashi na gosi arigohenda gaandikpwa kpwenye Chitabu cha Mambo ga Nyakati za Afalume a Juda.

20 Atumishie amuhendera njama na achimuolaga kpwenye nyumba ya Milo kpwenye barabara iphiyayo Sila. 21 Ariompiga na kumuolaga ni atumishie, Jozakari mwana wa Shimeathi na Jehozabadi mwana wa Shomeri. Halafu achimzika kpwenye vikura vya afalume kpwenye mudzi wa Daudi. Naye Amaziya mwanawe watawala badalaye.

13

Mfalume Jehoahazi wa Iziraeli

1 Mwaka wa mirongo miiri na tahu wa utawala wa mfalume Joashi mwana wa Ahaziya mfalume wa Juda, Jehoahazi mwana wa Jehu waandza kutawala Iziraeli, achitawala kula Samariya kpwa muda wa miaka kumi na sabaa. 2 Wahenda mai mbere za Mwenyezi Mlungu. Wahenda dambi sawa na Jeroboamu mwana wa Nebati ambaye waahenda atu a Iziraeli amenye dambini. Kayaricha kuhenda dambi hiro. 3 Mwenyezi Mlungu watsukirwa, achiahenda atu a Iziraeli ashindwe kpwenye viha kano kpwa kano ni mfalume Hazaeli wa Aramu na mwanawe Beni-Hadadi. 4 Jehoahazi wamvoya Mwenyezi Mlungu, naye Mwenyezi Mlungu wamphundza, kpwa kukala waona vira mfalume wa Aramu arivyoagayisa atu a Iziraeli. 5 Mwenyezi Mlungu achiapha Aiziraeli muokoli ambaye waakombola kula kpwa Aaramu. Halafu atu a Iziraeli achikala na amani dza siku za kpwandza. 6 Hata hivyo taayaricha dambi za mfalume Jeroboamu ambaye waahenda atu

a Iziraeli amenye dambini, ela aenderera na dambi iyo na cho chizuka cha Ashera chasala hiko Samariya.

⁷ Jehoahazi kayasarirwa ni anajeshi, ela wakala na anajeshi akuhumira farasi mirongo mitsano, magari kumi ga kuvwehwa ni farasi na anajeshi akunyendeka na magulu elufu kumi tu. Yakala hivyo kpwa sababu mfalume wa Aramu kala akaangamiza makundi ga anajeshi a Iziraeli na kugavyoga-vyoga photsi dza mavumbi.

⁸ Mambo ganjina ga Jehoahazi, gosi arigohenda na usujaawe gaandikpwa kpwenye Chitabu cha Mambo ga Nyakati za Afalume a Iziraeli. ⁹ Jehoahazi wafwa na achizikpwa hiko Samariya, naye mwanawe Joashi waikpwa mfalume badalaye.

Mfalume Jehoashi wa Iziraeli

¹⁰ Jehoashi mwana wa Jehoahazi waandza kutawala Iziraeli, mwaka wa mirongo mihahu na sabaa wa utawala wa mfalume Joashi wa mudzi wa Juda. Iye watawala kula Samariya na watawala muda wa miaka kumi na sita. ¹¹ Jehoashi naye wahenda mai mbere za Mwenyezi Mlungu. Kayaricha dambi zira za Jeroboamu mwana wa Nebati ambaye waahenda atu a Iziraeli amenye dambini, ela ye waenderera kuzihenda. ¹² Mambo ganjina ga Jehoashi, gosi arigohenda na usujaawe kpwenye viha arivyopigana na mfalume Amaziya wa Juda, gaandikpwa kpwenye Chitabu cha Mambo ga Nyakati za Afalume a Iziraeli. ¹³ Jehoashi wafwa na achizikpwa kpwenye vikura vya afalume

a Iziraeli hiko Samariya, naye mwanawe Jeroboamu achitawala badalaye.

Chifo cha Elisha

¹⁴ Nabii Elisha wagbwirwa ni ukongo ambao kala undamurya. Phaphi mfalume Jehoashi wa Iziraeli wakpwendamjambosa. Wamsengerera Elisha kuno anarira achiamba, “Baba, baba! Mkanizi wa Iziraeli, uwe u dza magari ga kuvwehwa ni farasi na aphirikie!”

¹⁵ Elisha achimuamba, “Hala uha na mivi!”

Naye achihala uha na mivi. ¹⁶ Elisha wamuambira mfalume wa Iziraeli, “Tonyola uha,” mfalume achiutonyola, na Elisha achiika mikonoye dzulu ya mikono ya mfalume. ¹⁷ Alafu achiamba, “Vugula dirisha ra uphande wa mlairo wa dzuwa,” achirivugula. Elisha achiamba, “Latsa,” naye achilatsa. Nabii achiamba, “Muvwi wa Mwenyezi Mlungu wa ushindi, muvwi ambao undaturya Aaramu. Uwe undapigana na Aaramu hiko Afeki hadi uangamize tsetsetse.”

¹⁸ Halafu Elisha achimuamba, “Hala mivi yanjina,” Mfalume achiihala. Elisha achimuamba ye mfalume wa Iziraeli, “Latsa photsi.” Mfalume walatsa mivi photsi kano tahu, chisha achiricha. ¹⁹ Ye mutu wa Mlungu wareya sana, achimuambira mfalume, “Ungelatsa kano tsano au sita hivi, hipho ungeaangamiza Aaramu tsetsetse. Ela sambu undaashinda kano tahu tu.”

²⁰ Elisha wafwa, naye achizikpwa.

Chila mwaka, makundi ga Amoabu kala gachedzapiga viha tsi ya Iziraeli. ²¹ Siku mwenga, wakati Aiziraeli anjinae kala anazika mutu, chikosi dza hicho chazembuka. Phahi hinyo Aiziraeli aritsupha rira lufu kpwenye mbira ya Elisha. Mara tu lufu hiro ririphoguta mifupha ya Elisha, hiye marehemu wafufuka na achiima.

Viha kahi ya Iziraeli na Aramu

²² Mfalume Hazaeli wa Aramu waagayisa sana atu a Iziraeli wakati wosi wa utawala wa Jehoahazi. ²³ Ela Mwenyezi Mlungu waasononekera na achiaonera mbazi. Waatundza vinono kpwa sababu ya chilaganeche na Burahimu, Isaka na Jakobo. Kayaangamiza wala kuaricha hata chidide hadi rero.

²⁴ Hazaeli mfalume wa Aramu ariphofwa, Beni-Hadadi mwanawe watawala badalaye. ²⁵ Alafu mfalume Jehoashi mwana wa Jehoahazi wateka tsona kula kpwa Beni-Hadadi mwana wa Hazaeli hira midzi ambayo kala Beni-Hadadi akaihala wakati wa viha na Jehoahazi ise wa Jehoashi. Jehoashi wamturya Beni-Hadadi kano tahu na achiuyiza midzi ya Iziraeli.

14

Mfalume Amaziya wa Juda (2 Nyakati 25:1-24)

¹ Mwaka wa phiri wa utawala wa Jehoashi mwana wa Jehoahazi mfalume wa Iziraeli, Amaziya mwana wa Joashi mfalume wa Juda waandza kutawala. ² Wakala ana miaka mirono

miiri na mitsano ariphoandza kutawala, naye watawala kula Jerusalemu kpwa muda wa miaka mirongo miiri na tisiya. Nine waihwa Jehoadani, kula Jerusalemu. ³ Wahenda garigo sawa mbere za Mwenyezi Mlungu, ela kahendere dza mkarewe Daudi. Iye wahenda mambo gosi dza vira ise Joashi. ⁴ Mwatu mwa dzulu mwa kulavira sadaka kpwenye myango tamuyauswa na atu aenderera kulavya sadaka na kufukiza uvumba mumo.

⁵ Amaziya ariphodziimarisha kpwenye ufalume, waaolaga atumishie ariomuolaga mfalume, ambaye kala ni ise. ⁶ Ela tayaaolaga ana a aolagadzi kulengana na vira irivyoandikpwa kpwenye chitabu cha Shariya ya Musa, Mwenyezi Mlungu walagiza achiamba, "Avyazi taandaolagbwa kpwa sababu ya dambi za ana ao, wala ana taandaolagbwa kpwa sababu ya dambi za avyazi ao, ela chila mutu andaolagbwa kpwa dambize mwenye."

⁷ Amaziya waaolaga Aedomu elufu kumi kpwenye Dete ra Munyu. Wauhala kpwa nguvu mudzi wa Sela na kuwiiha Jokitheeli, na hivi ndivyo unavyoihwa hadi rero.

⁸ Tsona Amaziya wahuma ajumbe kpwa Jehoashi mwana wa Jehoahazi, mdzukulu wa Jehu, mfalume wa Iziraeli, achimuamba, "Ndzo, hupigane."*

⁹ Ela Jehoashi mfalume wa Iziraeli wamuhumira Amaziya mfalume wa Juda ujumbe uam-

---

14:6 14:6 Kumbukumbu 24:16 * **14:8** 14:8 Chieburania chinaamba, Ndzo, hulolane uso kpwa uso.

bao, “Siku mwenga chidzihi cha miya chihwacho mubaruti chiricho Lebanoni chahumira muhi wa muerezi urio Lebanoni ujumbe kuamba, ‘Mulóze mwanangu, mwanao mchetu.’ Ela nyama wa tsakani wa ko Lebanoni wat-supira na phapho na achiuvyoga-vyoga nyo mubaruti. ¹⁰ Sambu uwe ukaiturya Edomu, vino unadzikarya. Phahi, tosheka na nyo ushindio na usale kpwako kaya, kpwa utu wani unadzitakira tabu za kukuhenda ugbwe, uwe phamwenga na atuo a Juda?”

¹¹ Ela Amaziya kayasikira, kpwa hivyo Jehoashi mfalume wa Iziraeli, waphiya achen-dapigana naye. Iye na Amaziya mfalume wa Juda, akutana uso kpwa uso, kpwenye viha ko Bethi-Shemeshi, ambayo kala i Juda.

¹² Atu a Juda aturywa ni atu a Iziraeli hadi chila mmwenga achichimbirira kwakpwe kaya.

¹³ Na Jehoashi mfalume wa Iziraeli achimgb-wira Amaziya mfalume wa Juda, hiko Bethi-Shemeshi, achimuhala hadi Jerusalemu. Joashi wabomola ukuta wa Jerusalemu kula ryango riihwaro Ryango ra Efuraimu hadi ryango riihwaro Ryango ra Pembeni seemu ya ure wa kama mita magana mairi.

¹⁴ Wahala zahabu yosi na feza yosi, na miyo yosi iriyokala ndani ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu na hazina ya nyumba ya chifalume. Piya watsamiza atu kpwa lazima achiuya nao Samariya. ¹⁵ Mahendo ganjina gosi ga Jehoashi, usujaawe na viha arivyopigana na mfalume Amaziya wa Juda gaandikpwa kpwenye Chitabu cha Mambo ga Nyakati za Afalume a Iziraeli. ¹⁶ Jehoashi wafwa,

na achizikpwa kpwenye vikura vya afalume a Iziraeli hiko Samariya. Mwanawe, Jeroboamu watawala badalaye.

*Chifo cha mfalume Amaziya wa Juda
(2 Nyakati 25:25-28)*

¹⁷ Amaziya mwana wa Joashi mfalume wa Juda waishi miaka kumi na mitsano bada ya kufwa Jehoashi mwana wa Jehoahazi mfalume wa Iziraeli. ¹⁸ Mahendo ganjina ga Amaziya gaandikpwa kpwenye Chitabu cha Mambo ga Nyakati za Afalume a Juda.

¹⁹ Atu ampangira Amaziya njama ya kumuo-
laga ko Jerusalemu. Wachimbirira mudzi wa Lakishi, ela avihae achimuhumira atu ko Lakishi, nao achendamulagira kuko. ²⁰ Lufure rauyizwa Jerusalemu kuno rikatsukulwa dzulu ya farasi na achizikpwa vikurani pha akaree ko Mudzi wa Daudi. ²¹ Tsona atu osi a Juda amuhala Uziya[†] ariyekala na umuri wa miaka kumi na sita, achimuhenda mfalume badala ya ise Amaziya. ²² Bada ya chifo cha ise, Uziya waudzenga luphya mudzi wa Elathi na kuwuuyiza tsini ya utawala wa Juda.

*Mfalume Jeroboamu wa phiri
wa Iziraeli*

²³ Jeroboamu mwana wa Jehoashi, mfalume wa Iziraeli, waandza kutawala, mwaka wa kumi na tsano wa utawala wa Amaziya mwana wa Joashi, mfalume wa Juda. Watawala kula Samariya na watawala kpwa muda wa miaka

---

[†] **14:21** 14:21 Uziya dzinare ranjina kala ni Azaria.

mirongo mine na mwenga. ²⁴ Wahenda mai mbere za Mwenyezi Mlungu, kayaricha zira dambi zosi za Jeroboamu mwana wa Nebati ambaye waahenda atu a Iziraeli amenye dambini.

²⁵ Wakombola tsi yosi yokala ya Iziraeli, kula phatu pha kumenyera Hamathi hadi Bahari ya Munyu.‡ Hivi ndivyo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli arivyogomba kutsupira mtumishiwe Jona mwana wa Amitai, nabii kula Gathi-Heferi.

²⁶ Kpwa sababu Mwenyezi Mlungu waona vira Aiziraeli arivyogaya sana, atumwa na hata atu huru, mana takuyakala na mutu yeyesi wa kuaterya. ²⁷ Ela Mwenyezi Mlungu kayaamba kukala andaangamiza tsetsetse Aiziraeli, auke tsini ya dzuwa, hipho waativya kpwa mkpwono wa mfalume Jeroboamu wa phiri mwana wa Jehoashi.

²⁸ Mambo ganjina ga Jeroboamu wa phiri, gosi arigohenda, viha arivyopigana kpwa usujaa, na vira arivyoikombola Damasikasi na Hamathi ambazo pho mwandzo kala ni za Juda na kuzihenda mali ya Iziraeli, gosi gaandikpwa kpwenye Chitabu cha Mambo ga Nyakati za Afalume a Iziraeli. ²⁹ Jeroboamu wa phiri wafwa na achizikpwa kpwenye vikura vya afalume a Iziraeli na mwanawe Zakariya achitawala badalaye.

15

14:25 14:25 Jona 1:1 ‡ **14:25** 14:25 Bahari ya Munyu piya kala nkuihwa Bahari ya Araba.

Mfalume Uziya wa Juda
(2 Nyakati 26:1-23)

¹ Kpwenye mwaka wa mirongo miiri na sabaa wa utawala wa Jeroboamu mfalume wa Iziraeli, Uziya mwana wa Amaziya, mfalume wa Juda, waandza kutawala. ² Kala ana miaka kumi na sita ariphoandza kutawala na achitawala miaka mirongo mitsano na miiri ko Jerusalemu. Nine kala aihwa Jekoliya, kula Jerusalemu. ³ Naye wahenda garigo sawa mbere za Mwenyezi Mlungu dza vira ise Amaziya arivyohenda. ⁴ Hata hivyo, mwatu mwa dzulu mwa kulavira sadaka kpwenye myango tamuyabanangbwa, na atu aenderera kulavya sadaka na kufukiza uvumba mumo. ⁵ Mwenyezi Mlungu wamtiya mfalume Uziya mahana hadi kufwakupwe. Mfalume Uziya waishi nyumba ya macheye na mwanawe Jothamu achikala muimirizi wa yo nyumba ya chifalume, na achitawala atu a yo tsi.

⁶ Phahi mambo gosi ga Uziya na gosi arigohenda gaandikpwa kpwenye Chitabu cha Nyakati za afalume a Juda. ⁷ Uziya wafwa na achizikpwa vikurani pha akaree, kpwenye mudzi wa Daudi, na mwanawe Jothamu, achitawala badalaye.

Mfalume Zakariya wa Iziraeli

⁸ Zakariya mwana wa Jeroboamu wa phiri, waandza kutawala Iziraeli mwaka wa mirongo mihahu na nane wa utawala wa Uziya mfalume wa Juda. Watawala kpwa muda wa miezi sita kula Samariya. ⁹ Naye, wahenda mai mbere

za Mwenyezi Mlungu dza akaree, kayaricha dambi zira za Jeroboamu mwana wa Nebati ambaye waahenda atu a Iziraeli amenye dambini. ¹⁰ Shalumu mwana wa Jabeshi wampangira njama, achimpiga mbere za atu hata achimuo-laga, chisha achitawala badalaye.

¹¹ Mahendo ganjina gosi ga Zakariya gaandikpwa kpwenye Chitabu cha Mambo ga Nyakati za Afalume a Iziraeli.

¹² Phahi dzambo hiro rakala ni ahadi ya Mwenyezi Mlungu ariyomupha mfalume Jehu. Iye wamuamba, "Chivyazicho chindatawala Iziraeli hadi chivyazi cha ne." Na ichikala hivyo.

¹³ Shalumu mwana wa Jabeshi waandza kutawala Iziraeli mwaka wa mirono mihahu na tisiya wa utawala wa mfalume Uziya wa Juda na watawala kula Samariya kpwa muda wa mwezi mmwenga. ¹⁴ Menahemu mwana wa Gadi wala Tirisa kuphiya Samariya, na hiko wampiga Shalumu mwana wa Jabeshi achimuo-laga, chisha achitawala badalaye. ¹⁵ Mahendo ganjina gosi ga Shalumu na njamaye ya uasi, gaandikpwa kpwenye Chitabu cha Mambo ga Nyakati za Afalume a Iziraeli. ¹⁶ Menahemu wabomola kabisa mudzi wa Tifusa kuandzira Tirisa na kuaangamiza enyezie phamwenga na tsi yosi iriyouzunguluka kpwa sababu taayamvugurira ryango. Wahala vitu na achi-ahula ndani za achetu a mimba ariokala himo.

Mfalume Menahemu wa Iziraeli

¹⁷ Menahemu mwana wa Gadi waandza kutawala Iziraeli mwaka wa mirongo mihahu na tisiya wa utawala wa mfalume Uziya wa Juda. Menahemu watawala kula Samariya kpwa muda wa miaka kumi. ¹⁸ Wahenda mai mbere za Mwenyezi Mlungu. Kayaricha mai ga Jeroboamu mwana wa Nebati, ambaye waahenda atu a Iziraeli amenye dambini. ¹⁹ Phahi, Puli mfalume wa Ashuru washambuliya tsi ya Iziraeli, naye Menahemu achimupha kilo elufu mirongo mihahu na ne za feza ili amterye kuimarisha mamlakage dzulu ya tsi ya Iziraeli. ²⁰ Menahemu waphaha feza iyo kpwa kualazimisha matajiri a Iziraeli kulavya mtsango wa vipande mirongo mitsano vya feza chila mmwenga. Phahi mfalume wa Ashuru kayakala Iziraeli, wauya kpwakpwe.

²¹ Mambo ganjina ga Menahemu na gosi arigohenda gaandikpwa kpwenye Chitabu cha Mambo ga Nyakati za Afalume a Iziraeli. ²² Menahemu wafwa, naye mwanawe Pekahia achitawala badalaye.

Mfalume Pekahia wa Iziraeli

²³ Pekahia mwana wa Menahemu waandza kutawala Iziraeli mwaka wa mirongo mitsano wa utawala wa mfalume Uziya wa Juda. Pekahia watawala kula Samariya kpwa muda wa miaka miiri. ²⁴ Wahenda mai mbere za Mwenyezi Mlungu, kayaricha dambi za Jeroboamu mwana wa Nebati ambaye waahenda atu a Iziraeli amenye dambini. ²⁵ Peka mwana wa Remaliya, yekala mkpwulu wa jeshi ra Pekahia, waungana

na atu mirongo mitsano kula Giliadi achimpan-gira njama na achimuolaga Pekahia phamwenga na Arigobu na Ariye ndani ya ngome ya nyumba ya mfalume ko Samariya. Naye Peka achikala mfalume badalaye.

²⁶ Mambo ganjina ga Pekahia na gosi arigohenda gaandikpwa kpwenye Chitabu cha Mambo ga Nyakati za Afalume a Iziraeli.

Mfalume Peka wa Iziraeli

²⁷ Peka mwana wa Remaliya waandza kutawala Iziraeli mwaka wa mirongo mitsano na mbiri wa utawala wa mfalume Uziya wa Juda. Iye watawala kula Samariya kpwa muda wa miaka mirongo miiri. ²⁸ Wahenda mai mbere za Mwenyezi Mlungu, kayaricha dambi za Jeroboamu mwana wa Nebati ambaye waahenda atu a Iziraeli amenye dambini.

²⁹ Wakati wa utawala wa Peka mfalume wa Iziraeli, Tigilathi-Pileseri, mfalume wa Ashuru, wateka midzi ya Ijoni, Abeli-Bethi-Maaka, Janoa, Kedeshi na Hazori, phamwenga na tsi za Giliadi, Galilaya na Nafutali na kuatsamiza enyezie kuaphirika Ashuru.

³⁰ Mwaka wa mirongo miiri wa utawala wa Jothamu mwana wa Uziya mfalume wa Juda, Hoshea mwana wa Ela wapanga njama kumuasi Peka mwana wa Remaliya achimuolaga, chisha achitawala badalaye. ³¹ Mambo ganjina ga Peka na gosi arigohenda gaandikpwa kpwenye Chitabu cha Mambo ga Nyakati za Afalume a Iziraeli.

Mfalume Jothamu wa Juda
(2 Nyakati 27:1-9)

³² Jothamu mwana wa Uziya, mfalume wa Juda, waandza kutawala Juda mwaka wa phiri wa utawala wa Peka mwana wa Remaliya mfalume wa Iziraeli. ³³ Jothamu kala ana miaka mirongo miiri na mitsano ariphokala mfalume wa Juda naye watawala kpwa miaka kumi na sita ko Jerusalemu. Nine kala anaihwa Jerusha, mwana mchetu wa Sadoki. ³⁴ Jothamu wahenda garigo sawa mbere za Mwenyezi Mlungu dza vira ise Uziya arivyohenda. ³⁵ Hata hivyo, mwatu mwa dzulu mwa kulavira sadaka milungu ya handzo tamuyabanangbwa, na atu aenderera kulavya sadaka na kufukiza uvumba mumo. Jothamu ndiye yedzenga ryango ra dzulu ra nyumba ya Mwenyezi Mlungu.

³⁶ Mambo ganjina ga Jothamu na gosi arigohenda, gaandikpwa kpwenye chitabu cha mahendo ga afalume a Juda. ³⁷ Wakati wa utawala wa Jothamu, Mwenyezi Mlungu waandza kumhuma mfalume Resini wa Aramu na mfalume Peka wa Iziraeli, mwana wa Remaliya, kushambuliya tsi ya Juda. ³⁸ Jothamu wafwa na achizikpwa vikurani pha akaree ko mudzi wa Daudi. Mwanawe Ahazi achitawala badalaye.

16

Mfalume Ahazi wa Juda
(2 Nyakati 28:1-27)

¹ Ahazi mwana wa Jothamu, mfalume wa Juda, waandza kutawala mwaka wa kumi na sabaa wa

utawala wa Peka mwana wa Remaliya, mfalume wa Iziraeli. ² Ahazi kala ana miaka mirongo miri ariphoandza kutawala naye watawala miaka kumi na sita ko Jerusalemu. Kayahenda garigo sawa mbere za Mwenyezi Mlungu, Mlunguwe, dza arivyohenda mkarewe Daudi, ³ ela walunga njira za afalume a Iziraeli, na hata achimlavya mwanawe wa chilume dza sadaka ya kuochwa, sawa na njira za kutsukiza za mataifa ganjina ambago Mwenyezi Mlungu wagazola mbere za atu a Iziraeli. ⁴ Ahazi walavya sadaka na kufukiza uvumba mo mwatu mwa dzulu mwa kulavira sadaka, kpwenye vidzango na tsini ya chila muhi mkpwulu.

⁵ Chisha, Resini mfalume wa Aramu na Peka mwana wa Remaliya mfalume wa Iziraeli akp-wedzapiga viha Jerusalemu, nao amzunguluka Ahazi, ela taayaweza kumtura. ⁶ Wakati hinyo, Resini mfalume wa Aramu* waauyizira Aaramu† mudzi wa Elathi na achiazoresa atu a Juda. Nao Aedomu ainjira Elathi ambako anaishi hata rero. ⁷ Phahi Ahazi wahuma atu kpwa mfalume Tigilathi-Pileseri wa Ashuru kpendamuamba, “Mino ni mtumishio tsona mwanao. Ambuka wedze unitivye kula kpwa mfalume wa Aramu na wa Iziraeli, ambao ananishambuliya.” ⁸ Ahazi wahala feza na zahabu zokala ndani ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu na hazina yokala kpwenye nyumba ya mfalume na kumphirikira dza zawadi mfalume wa Ashuru. ⁹ Tigilathi-Pileseri,

---

16:3 16:3 Kumbukumbu 12:31   **16:5** 16:5 Isaya 7:1   * **16:6**
 16:6 Aramu tafusiri zanjina zinaamba Edomu.   † **16:6** 16:6
 Tafusiri zanjina zinaamba Aedomu.

mfalume wa Ashuru wamphundza Ahazi, achen-daushambuliya mudzi wa Damasikasi na kuteka. Achimuolaga mfalume Resini na achiahala atu mateka hadi Kiri.

¹⁰ Mfalume Ahazi ariphophiya Damasikasi kukutana na mfalume Tigilathi-Pileseri wa Ashuru, waona phatu pha kulavira sadaka hiko Damasikasi. Phahi, wamuhumira mlavyadzi-sadaka Uriya mfwano kamili na mchoro wa phatu hipho pha kulavira sadaka. ¹¹ Uriya wadzenga phatu pha kulavira sadaka kulengana na malagizo gosi ambago mfalume Ahazi walagiza kula Damasikasi, na achimala kuphadzenga kabila mfalume Ahazi kuuya kula Damasikasi.

¹² Ahazi ariphouya kula Damasikasi, wakpwendaona hipho phatu pha kulavira sadaka, alafu mfalume waphasengerera pho phatu pha kulavira sadaka na achilavya sadaka dzuluze.

¹³ Walavya sadakaye ya kuochwa, ya mtsere, na ya chinwadzi, achitimvya-timvya milatso ya sadaka ya amani dzulu ya phatu pha kulavira sadaka.

¹⁴ Phatu pha kulavira sadaka pha shaba ambapho phatengbwa kpwa ajili ya Mwenyezi Mlungu, waphausa kula mbere za nyumba ya kuvoya Mlungu, kula nafwasiye kahi-kahi ya phatuphe pha kulavira sadaka na nyumba ya Mwenyezi Mlungu, achiphaika uphande wa vurini mwa phatuphe pha kulavira sadaka.

¹⁵ Tsona mfalume Ahazi wamlagiza mlavyadzi-sadaka Uriya achimuamba, "Humira hipha phatu phangu phakulu pha kulavira sadaka

kpwa kuochera sadaka za ligundzu na sadaka za unga za dziloni, sadaka za kuochwa, sadaka za unga za mfalume na za atu osi na sadaka za chinwadzi chizorehwa ni atu. Unyunyize milatso ya nyama osi a kuocha ambao andalaviwa sadaka. Ela phara phatu pha kulavira sadaka pha shaba ndaphahumira mimi kpwa kuuzira mashauri kula kpwa Mlungu.” ¹⁶ Naye mlavyadzi-sadaka Uriya wahenda higa gosi, sawa na mfalume Ahazi arivyolagiza.

¹⁷ Mfalume Ahazi wakata vira viguzo vy-oimisirwa birika, achirusa kula dzulu ya hara ndzau kumi na airi a shaba na kuriika dzulu ya msingi wa mawe. ¹⁸ Na ukumbi uriohumirwa Siku ya kuoya uriodzengbwa ndani ya iyo nyumba, phamwenga na mryango wa kumenyera mfalume okala kondze, wavitsamiza kula kpwa yo nyumba ya Mwenyezi Mlungu, ili kumuhamira mfalume wa Ashuru.

¹⁹ Mahendo ganjina gosi ga Ahazi gaandikpwa kpwenye chitabu cha mahendo ga afalume a Juda. ²⁰ Ahazi wafwa na achizikpwa phamwenga na akaree kpwenye mudzi wa Daudi, naye mwanawe Hezekiya achikala mfalume badalaye.

17

Mfalume Hoshea wa Iziraeli

¹ Hoshea mwana wa Ela waandza kutawala Iziraeli mwaka wa kumi na mbiri wa utawala wa mfalume Ahazi wa Juda, na watawala kula Samariya kpwa muda wa miaka tisiya.

² Wahenda mai mbere za Mwenyezi Mlungu dza-
gbwe siyo dza afalume a Iziraeli ariomtanguliya.
³ Mfalume Shalimanesa wa Ashuru wakpwen-
damvamia, naye Hoshea achidziika tsini ya
utawala wa mfalume wa Ashuru na achimripha
kodi. ⁴ Ela wakati mmwenga mfalume wa
Ashuru waona uasi wa Hoshea. Mana Hoshea
wahuma ajumbe kpwa mfalume So wa Misiri kp-
wendavoya msada, na chisha achiricha kuripha
hira kodi ya chila mwaka kpwa mfalume Shali-
manesa wa Ashuru. Shalimanesa ariphoona hivi
wamfunga Hoshea na achimtiya jela.

Kushindwa kpwa Samariya

⁵ Tsona mfalume wa Ashuru washambuliya
tsi ndzima na kuufikira mudzi wa Samariya
na achiuzangira kpwa muda wa miaka mi-
hahu. ⁶ Mwaka wa tisiya wa utawala wa
Hoshea, mfalume wa Ashuru wauteka mudzi
wa Samariya na achiatsamiza atu a Iziraeli hadi
Ashuru. Diba mwenga wariika mudzi wa Hala,
ranjina achiriika kanda-kanda ya muho Habori
urio mudzi uihwao Gozani na ranjina achiriika
kpwenye midzi ya Amedi.

⁷ Higa gosi gahendeka kpwa sababu atu a
Iziraeli kala akamuhendera dambi Mwenyezi
Mlungu, Mlungu wao, ambaye waatuluza kula
tsi ya Misiri, na achiativya kula mikononi
mwa Farao, mfalume wa Misiri. Aho am-
richa achiabudu milungu yanjina, ⁸ na kulunga
mila za mataifa ganjina ambago Mwenyezi
Mlungu wagazola wakati Aiziraeli ariphokala
anainjira, na kulunga mila zoandzishwa ni

Afalume. ⁹ Atu a Iziraeli ahenda chisiri mambo gasigokala manono mbere za Mwenyezi Mlungu, Mlungu wao. Adzenga mwatu mwa dzulu mwakuabudu milungu ya handzo kpwenye chila mudzi, kuandzira mudzi mdide wenye mnara wa arindzi hadi midzi mikulu yenye ngome. ¹⁰ Dzulu ya chila chidzango na tsini ya chila muhi wenye makodza maitsi, adzenga nguzo za mawe na vizuka vya Ashera, ¹¹ na achifukiza uvumba kpwenye mwatu mosi mwa dzulu mwa kuabudu na kulavira sadaka milungu ya handzo kpwa kulunga mila za mataifa ganjina ambago gazoreswa ni Mwenyezi Mlungu mbere zao. Amreyeza Mwenyezi Mlungu na mahendo gao mai, ¹² na achihumikira vizuka ambavyo Mwenyezi Mlungu kala akaakahaza achiaambira, “Msihende dzambo hiri.”

¹³ Dzagbwe Mwenyezi Mlungu wahuma manabii na aonadzi a mambo kukanya tsi ya Iziraeli na ya Juda achiamba, “Richani njira zenu mbii mlunge malagizo gangu na masharuti gangu kulengana na shariya nirizoapha akare enu, na ambazo nakuphani mwimwi kutsupira atumishi angu manabii.” ¹⁴ Ela nyo taayalunga, akala a likani dza akare aho ambao taayamuamini Mwenyezi Mlungu, Mlungu wao. ¹⁵ Anema masharutige, na chilagane arichoika na akare aho na maonyo arigo aonya, achiabudu vizuka visivyokala na mana hata aho enye achikala taana mana tsona. Alunga mila za mataifa ganjina garigoazunguluka ambago Mwenyezi Mlungu walagiza kukala asigalunge

mfwano wao. ¹⁶ Arema malagizo gosi ga Mwenyezi Mlungu, Mlungu wao. Ategeza vizuka vya milungu ya ana ng'ombe airi a madini ga kuyayushwa, achitengeza vizuka vya Ashera, achiabudu vitu vyosi virivyo mlunguni na achimuhumikira Baali. ¹⁷ Alavya ana aho a chilume na a chichetu kukala sadaka ya kuochwa kpwa milungu ya handzo, apiga mburuga na achiloga. Adzilavya tsetsetse kuhenda mai mbere za Mwenyezi Mlungu, achimreyeza sana. ¹⁸ Phahi, Mwenyezi Mlungu watsukizwa sana ni atu a Iziraeli na achiatsamiza kure na iye, kayasaza mutu yeyesi isiphokala mbari ya Juda macheye.

¹⁹ Na hata atu a Juda nao taayalunga malagizo ga Mwenyezi Mlungu, Mlungu wao ela alunga mila zorehwa ni atu a Iziraeli. ²⁰ Naye Mwenyezi Mlungu achiakahala Aiziraeli osi, achiagayisa na kuaricha kpwenye mikono ya atu a kuateka hadi achiazoresa kamare kula phakpwe matsoni. ²¹ Bada ya Mwenyezi Mlungu kuatenganisha Iziraeli kula nyumba ya Daudi amuika Jeroboamu mwana wa Nebati kukala mfalume. Naye Jeroboamu waahenda atu a Iziraeli aliche Mwenyezi Mlungu na kuhenda dambi kulu sana. ²² Aiziraeli ahenda dambi zosi Jeroboamu arizohenda. Taayaziricha ²³ hadi mwishowe Mwenyezi Mlungu achiazoresa kula phakpwe matsoni, dza vyo arivyokala akaamba kutsupira atumishie osi, manabii. Kpwa hivyo atu a Iziraeli atsamizwa kula kpwa tsi yao enye

hadi tsi ya Ashuru ambako anasagala hata rero.

Ajeni anahewa makalo hiko Iziraeli

²⁴ Tsona mfalume wa Ashuru wareha atu kula Babeli, Kutha, Ava, Hamathi na Sefarivaimu na kuaika midzi ya Samariya phatu pha atu a Iziraeli ariotsamizwa. Aihala midzi iyo na achikala himo. ²⁵ Phahi ariphoandza kukala himo, taayamuogopha Mwenyezi Mlungu, kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu wahuma simba kahi yao, na atu anjina achiolagbwa. ²⁶ Halafu atu amuambira mfalume wa Ashuru, “Mataifa ganjina urigogahala na kugaika midzi ya Samariya tagamanya shariya za Mlungu wa tsi hiyo, pho ndipholola, Mlungu hiye wahuma simba ambao anaaolaga, manage taamanya shariya za Mlungu wa tsi hiyo.” ²⁷ Ndipho mfalume wa Ashuru achiamuru hivi, “Uyizani mlavyadzi-sadaka mmwenga kahi ya hara hurioareha kula hiko, naaphiye akakale hiko ili aafundze atu shariya ya Mlungu wa tsi hiyo.” ²⁸ Hipo, mmwenga wa alavyadzi-sadaka ariokala akatsamizwa kula Samariya waphiya na achen-dakala Betheli, achiafundza atu vira ilondwavyo kumuogopha Mwenyezi Mlungu.

²⁹ Ela chila taifa bado adzitengezera milungu yao na kuyiika mwatu mwa dzulu mwa kuabudu ambamo atu a Samariya kala akatengeza, chila taifa rakala na mwatumwe kpwenye mudzi arimoishi. ³⁰ Atu a Babeli atengeza chizuka cha Sukothi-Benothi, atu a Kutha achitengeza chizuka cha Nerigali na atu a Hamathi achitengeza chizuka cha Ashima, ³¹ atu

a Ava achitengeza vizuka vya Nibuhazi na vya Taritaki na Asefarivaimu alavya ana aho kukala sadaka za kuochwa kpwa milungu yao Adirameleki na Anameleki. ³² Kpwa hivyo atu hinya amuogopha Mwenyezi Mlungu. Ela piya atsambula kula kahi yao atu a chila aina, achiahenda alavyadzi-sadaka, ahumike mwatu mwa dzulu mwa kuabudu kpwa ajili yao. ³³ Hivyo amuogopha Mwenyezi Mlungu, ela piya achihumikira milungu yao, sawa-sawa na kawaida za mataifa ganjina arikola.

³⁴ Hata vivi anahenda dza viratu arivyohenda pho kare. Taamuogopha Mwenyezi Mlungu, wala taalunga masharuti, malagizo, wala shariya ambazo iye Mwenyezi Mlungu waalagiza ana a Jakobo ambaye wamupha dzina ra Iziraeli. ³⁵ Mwenyezi Mlungu kala akahenda chilagane nao na achialagiza achiamba, "Msiabudu milungu yanjina, wala msizame mbereze, msiihumikire wala musiilavire sadaka. ³⁶ Mundaniabudu mimi Mwenyezi Mlungu, ambaye nákutuluzani Misiri kpwa uwezo na nguvu nyinji. Mundazama mbere zangu mimi na kunilavira sadaka. ³⁷ Wakati wosi mundatii masharuti, malagizo, na shariya ambazo náandika kpwa ajili yenu, siku zosi mundakala aangalifu kpwa kuzihenda. Msiabudu milungu yanjina, ³⁸ wala msiyale chilagane nrichoika namwi, msiogophe milungu yanjina, ela ³⁹ mundaniogopha mimi Mwenyezi

---

17:34 17:34 Mwandzo 32:28; 35:10   **17:35** 17:35 Kutsama 20:5; Kumbukumbu 5:9   **17:36** 17:36 Kumbukumbu 6:13

Mlungu, Mlungu wenu, nami ndakuokolani kula kpwa mikono ya maadui genu gosi.” ⁴⁰ Ela atu hinyo taayaphundza, nyo aenderera kuhenda dza vyo arivyokala achienda hangu kare.

⁴¹ Phahi mataifa higa gamuogopha Mwenyezi Mlungu ela piya ahumikira vizuka vyao vya kutsongbwa aho na ana aho na ana a ana aho na anaenderera kuhenda vivyo hivyo dza akare aho arivyohenda hadi rero.

18

Mfalume Hezekiya wa Juda (2 Nyakati 29:1-3; 31:1)

¹ Hezekiya mwana wa Ahazi, mfalume wa Juda, waandza kutawala mwaka wa hahu wa utawala wa Hoshea mwana wa Ela, mfalume wa Iziraeli. ² Wakati anaandza kutawala, kala ana miaka mirongo miiri na mitsano, naye watawala kpwa muda wa miaka mirongo miiri na tisiya ko Jerusalemu. Nine kala ni Abi mwana mchetu wa Zakariya. ³ Hezekiya wahenda garigo sawa mbere za Mwenyezi Mlungu, dza vyo arivyohenda mkarewe Daudi. ⁴ Wabananga mwatu mosi mwa dzulu mwa kuabudu na kuvundza-vundza nguzo na kukata chizuka cha Ashera. Piya wavundza-vundza nyoka ya shaba yotengezwa ni Musa, yoihwa Nehushitani. Mana kufikira wakati uho, atu a Iziraeli kala achi-ifukizira uvumba. ⁵ Hezekiya wamwadamira Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli. Taphana

ariyekala dza iye kahi ya Afalume a Juda ari-
omlungira au ariomtanguliya. ⁶ Iye wagbwirana
na Mwenyezi Mlungu, kayaricha kumlunga, ela
wagbwira malagizo ambago Mwenyezi Mlungu
wamupha Musa. ⁷ Phahi, Mwenyezi Mlungu
wakala phamwenga naye, chila arikophiya
waongokerwa. Wamuasi mfalume wa Ashuru
na achikahala kumuhumikira. ⁸ Waapiga Afilisti
hadi mudzi wa Gaza na tsi iriyouzunguluka,
kuandzira mudzi mdide urio na mnara wa
arindzi hadi mudzi mkpwulu wenye ngome.

⁹ Mwaka wa ne wa utawala wa Hezekiya,
ambao kala ni mwaka wa sabaa wa utawala
wa Hoshea mwana wa Ela, mfalume wa Iziraeli,
Shalimanesa mfalume wa Ashuru wakpwedza
chinyume cha mudzi wa Samariya na achiuzan-
gira. ¹⁰ Mwisho wa mwaka wa hahu Aashuru
auteka mudzi wa Samariya. Yakala ni mwaka
wa sita wa utawala wa Hezekiya na mwaka
wa tisiya wa utawala wa Hoshea mfalume wa
Iziraeli. ¹¹ Mfalume wa Ashuru wahala atu a
Iziraeli achiatsamiza hadi Ashuru. Diba mwenga
wariika mudzi wa Hala, ranjina achiriika kanda-
kanda ya muho Habori urio mudzi uihwao
Gozani na ranjina kpwenye midzi ya Amedi.
¹² Yakala hivyo kpwa sababu Aiziraeli taaya-
phundza sauti ya Mwenyezi Mlungu, Mlungu
wao, ela avundza chilaganeche, na gosi ambago
Musa, mtumishi wa Mwenyezi Mlungu, walag-
iza. Taayagaphundza wala kugahenda.

Senakeribu anavamia Juda
(2 Nyakati 32:1-19; Isaya 36:1-22)

13 Mwaka wa kumi na ne, wa utawala wa mfalume Hezekiya, mfalume Senakeribu wa Ashuru washambuliya midzi yosi ya Juda yenye ngome na achiiteka. 14 Hezekiya wahuma ujumbe kpwa Senakeribu hiko Lakishi achimuambira, “Nkahenda makosa. Nricha, uya kpwako, nami ndakupha chochosi unacholonda.” Naye mfalume wa Ashuru walagiza Hezekiya amrehere kilo elufu kumi za feza na kilo elufu mwenga ya zahabu. 15 Hezekiya wamuhumira feza yosi yokala ndani ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu na yokala kpwa hazina za nyumba ya mfalume. 16 Piya wausa zahabu kula kpwenye miryango ya Nyumba ya kuvoya Mlungu ya Mwenyezi Mlungu na zahabu ambayo ye mwenye wayiika kpwenye miryango na miimo ya miryango achimupha mfalume wa Ashuru. 17 Chisha mfalume wa Ashuru wamuhuma jemedariwe, mkpwulu wa matowashi na mkpwuluwe wa jeshi,* na jeshi kulu kula Lakishi kuphiya kpwa mfalume Hezekiya hiko Jerusalemu. Aambuka hadi achifika Jerusalemu. Nao ariphofika, ainjira na achiima phephi na mfumbi wa mtsara okala uphande wa dzulu wa njira kulu iphiyayo chiwanja cha mfuli wa nguwo. 18 Ariphomuiha mfalume, yetuluka kpwedzaphundza ni Eliakimu mwana wa Hilikiya ambaye kala ni muimirizi wa nyumba ya mfalume, muandishi Shebuna na Joa mwana wa Asafu, muiki wa vitabu vya kumbukumbu.

19 Ye mkpwulu wa jeshi achiaambira, “Muam-

---

* **18:17** 18:17 Chieburania chinaamba wahuma Taritani, na Rabisarisi, na Rabishake.

bireni Hezekiya kukala, Mfalume mkpwulu wa Ashuru ana kuuza hivi, 'Ukakuluphira utu wani? ²⁰ Unafikiriya kukala maneno mahuphu ndigo marifwa na nguvu kpwenye viha? Ukamkuluphira ani we hata unaniasi? ²¹ Namanya ukakuluphira Misiri, iyo ni dza mridza wa nyasi uchiovundzika. Utu ambao undamdunga mkpwono yeyesi ndiyeujejemera. Hivyo ndivyo arivyo Farao mfalume wa Misiri kpwa osi anaomkuluphira.' ²² Ela hata kama mundaniambira, 'Hunamkuluphira Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu,' nami ndakuuzani, 'Dze siye hiye ambaye Hezekiya wabananga mwatumwe mosi mwa dzulu mwa kuabudu na kulavya sadaka na kuambira atu a Juda na Jerusalemu, "Abuduni mbere za phatu pha kulavira sadaka phapha Jerusalemu?" ' ²³ Ndzo upatane na bwana wangu, mfalume wa Ashuru, nami ndakupha farasi elufu mbiri napho undaweza kuphaha apherikie. ²⁴ Kundaweza kuturya hata ofisaa wa tsini wa bwana wangu, hata ukaikuluphira Misiri kpwa magari ga kuvwehwa ni farasi na apherikie. ²⁵ Zaidi ya gosi nakuamba, mino sikadzireha mwenye kpwedzapigana ili hino tsi niangamize, Mwenyezi Mlungu ndiye ariyeniamba, 'Ambuka ukaishambuliye hira tsi na uangamize.' "

²⁶ Ndipho Eliakimu, Shebuna na Joa achimuamba yuya mkpwulu wa jeshi, "Swino atumishio hunaelewa Chiaramu vinono, kpwa hivyo gomba naswi Chiaramu usigombe Chieburania, mana nyo atu ario pho dzulu ya ukuta anasikira."

²⁷ Ela yuya mkpwulu wa jeshi achiambira, “Pho kpwani mino nkalagizwa ni tajiri wangu maneno higa nkuambireni mwimwi na mkpwulu wenu bahi? Maneno higa ni mgamanye mwimwi phamwenga na hinyo asegero ukutani. Aho piya a mashakani phamwenga namwi, andarya mavi gao na kunwa mikodzo yao dza mwimwi.”

²⁸ Tsona ye mkpwulu wa jeshi waunuka, achikota kululu kpwa Chieburania achiamba, “Sikirani neno ra mfalume mkpwulu, mfalume wa Ashuru!”

²⁹ Ye mfalume anaamba, ‘Msikubali Hezekiya akuchengeni, kpwa sababu kandaweza kukutivyani kula mwangu mikononi.

³⁰ Msikubali Hezekiya akuhendeni mumkuluphire Mwenyezi Mlungu kpwa kuamba: Hakika Mwenyezi Mlungu andahutivya, mudzi huno taundatiywa mikononi mwa mfalume wa Ashuru.’

³¹ Musimusikize Hezekiya, mana mfalume wa Ashuru anaamba, ‘Patanani nami na mdzilavye kpwangu. Hiphho ndipho chila mmwenga wenu andaweza kurya matunda ga mzabibuwe na matunda ga mtiniwe, na kunwa madzi ga chisimache mwenye,

³² hadi ndiphokpwedza atsamiza niaphirike tsi ambayo i dza yo yenu, tsi yenye mtsere na uchi wa zabibu, tsi yenye chakurya na minda ya mizabibu, tsi yenye mizaituni na asali, ili mkale moyo, msifwe. Na musimusikize Hezekiya anaphokuchengani kuamba: Mwenyezi Mlungu andahuokola.’

³³ Kuna yeyesi kahi ya milungu ya mataifa ganjina ariyeokola tsiye kula mikononi mwa

mfalume wa Ashuru? ³⁴ Iphaphi yo milungu ya Hamathi na Aripadi? Iphaphi yo milungu ya Sefarivaimu, Hena na Iva? Dze, yaokola Samariya kula mikononi mwangu? ³⁵ Kahi ya milungu yosi ya tsi, ni milungu iphi iriyoweza kuokola tsi yao kula mikononi mwangu, hadi Mwenyezi Mlungu aweze kuiokola Jerusalemu kula mikononi mwangu?”

³⁶ Ela atu anyamala zii, mana kala akalagizwa ni mfalume Hezekiya asimjibu rorosi. ³⁷ Phahi, Eliakimu mwana wa Hilikiya ariyekala muimirizi wa nyumba ya mfalume, na Shebuna yekala muandishi wa mfalume na Joa mwana wa Asafu, muiki wa kumbukumbu, aphiya kpwa Hezekiya kuno akakpwanyula nguwo zao, achimsemurira maneno ga yuya mkulu wa jeshi.

19

Mfalume anavoya mashauri kpwa Isaya (Isaya 37:1-7)

¹ Mfalume Hezekiya ariphosikira mambo gago, wakpwanyula nguwoze, achivwala gunia, achiinjira ndani ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu. ² Naye achimuhuma Eliakimu, yekala muimirizi wa dzumba ra mfalume, muandishi Shebuna na alavyadzi-sadaka avyere aphiye kpwa nabii Isaya mwana wa Amози, kuno akavwala magunia. ³ Nao ariphofika kpwa Isaya achimuamba, “Hezekiya anaamba hivi, ‘Rero ni siku ya sonono, ya kudemurirwa na ya kuberwa. Swino hukakala dza mchetu alondaye kudzivugula, ela kana mkpwotse wa kupiga mbavu. ⁴ Chahi

Mwenyezi Mlungu, Mlunguo, wasikira maneno gosi ga mkpwulu wa jeshi ambaye wahumwa ni bwanawe mfalume wa Ashuru, kumkufuru Mlungu ariye moyo, naye Mwenyezi Mlungu, Mlunguo andamdemurira kpwa ajili ya maneno achigosikira. Voyera nyo ariosala.’ ”

⁵ Hara atumishi a mfalume Hezekiya ariphofika kpwa Isaya, ⁶ Isaya waambira, “Muambireni bwana wenu, kukala Mwenyezi Mlungu anaamba hivi, ‘Usiogophe kpwa sababu ya maneno chigosikira, ambago atumishi a mfalume wa Ashuru akanilaphiza nago. ⁷ Nindamtiya roho ya wasiwasi naye andasikira ndziyendziye na auye kpwao. Chisha ndamuhenda akaolagbwe kuko na upanga.’ ”

Chitisho chanjina cha Aashuru
(Isaya 37:8-20)

⁸ Phahi yuya mkpwulu wa jeshi ra Ashuru ariphosikira kukala mfalumewe akauka Lakishi, wauya achendakuta majeshi gao ganapigana na atu a mudzi wa Libuna, achimlunga kuko. ⁹ Alafu mfalume Senakeribu achisikira kukala mfalume Tirihaka wa Kushi aredza apigane naye. Phahi wahuma tsona ajumbe kpwa Hezekiya achiamba, ¹⁰ “Kamuambire Hezekiya mfalume wa Juda, ‘Usichengbwe ni ye Mlunguo unayemkuluphira akuambaye kukala mudzi wa Jerusalem taundatiywa mikononi mwa mfalume wa Ashuru.’ ¹¹ Lola, we mwenye wasikira kare vira afalume a Ashuru arivyohendera tsi zosi, aho aziangamiza tsetsetse. Dze, we undatiya? ¹² Dze, yo milungu ya mataifa

goangamizwa ni ano baba, yani Gozani, Harani, Resefu na atu a Edeni asagalao mudzi uihwao Telasari yaweza kugativya? ¹³ A phaphi ye mfalume wa Hamathi, au wa Aripadi, au mudzi wa Sefarivaimu, au wa Hena au wa Iva?”

¹⁴ Hezekiya waphokera hira baruwa kula mikononi mwa hara ajumbe achiisoma. Chisha achiambuka achiphiya nyumbani kpwa Mwenyezi Mlungu achendayiika wazi mbere za Mwenyezi Mlungu. ¹⁵ Hezekiya achivoya mbere za Mwenyezi Mlungu achiamba, “Uwe Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli, usagalaye chihi cha chifalume dzulu ya makerubi, uwe macheyo ndiwe Mlungu wa falume zosi za dunia. Uwe ndiwe uriyeumba mlunguni na tsi. ¹⁶ Hega sikiro uwe Mwenyezi Mlungu usikire, vugula matsogo uwe Mwenyezi Mlungu uone. Phundza go maneno ga Senakeribu, achigolagiza ili kumnyetera Mlungu ariye moyo. ¹⁷ Ni kpweli uwe Mwenyezi Mlungu, kukala nyo afalume a Ashuru abananga tsetsetse mataifa ganjina na tsi zao. ¹⁸ Atsupha milungu yao mohoni na kuibananga-bananga kpwa sababu kala siyo milungu ya kpweli, ela kala ni vizuka vya mihi na mawe vyotsongbwa ni anadamu. ¹⁹ Sambu, uwe Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu, hutivye, nakuvoya, kula mwakpwe mikononi, ili falume zosi duniani zimanye kukala uwe macheyo ndiwe Mlungu.”

*Ujumbe wa Isaya kpwa mfalume
(Isaya 37:21-38)*

²⁰ Ndipho Isaya mwana wa Amози, achihuma ujumbe kpwa Hezekiya achiamba, “Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli anaamba hivi: Voyo uchironivoya kuhusu Senakeribu mfalume wa Ashuru, nkarisikira. ²¹ Riri ndiro neno arirogomba Mwenyezi Mlungu kumuhusu iye, ‘Ye mwanamwali wa Sayuni, anakubera na kukunyetera.

Ye msichana wa Jerusalemu, anasukasuka chitswache nyumazo wakati un-achimpira. ²² Ukamnyetera na kumla-phiza ani?

Ukamdemurira ani?

Ni ani uchiyemlola na matso ga chibero?

Ni iye Mtakatifu wa Iziraeli!

²³ Kutsupira ajumbeo,

ukam’bera Mwenyezi Mlungu,

uwe ukaamba,

“Kpwa magari gangu manji ga kuvwehwa ni farasi

nikakpwera dzulu ya virere vya myango,

hadi ndani ya Lebanoni.

Nami nikatema mierezi mire-mire,

na misonobariye minono-minono.

Nikainjira hata seemuze za ndani-ndani,

kpwenye tsakare ririro gigigi mihi.

²⁴ Nátsimba visima kpwenye tsi za chijeni na nchinwa madzige.

Na náumisa vidzuho vya Misiri

kpwa magulu gangu.”

²⁵ Dze, we kudzangbwesikira, kukala

mimi ndimi yepanga dzambo hiri hangu kare?

Nágapanga hangu kare na vivi ninagatimiza.

Nápanga kukala ubomole midzi yenye ngome,
ikale tsumbi za mawe na magandzo.

²⁶ Ndiyo mana enyezie a midzi iyo achikala
akasira mkpwotse,
akavundzika mioyo na kunyala,
akala dza mimea ya mundani,
dza nyasi tsanga,
dza nyasi zimerazo dzulu ya nyumba,
ziumazo kabila ya kuphera.

²⁷ Ela, mimi namanya vyo ushivyo,
shuulizo zosi nazimanya.
Ninamanya vyo unitsukirirwavyo.

²⁸ Kpwa vira ukanitsukirirwa
na nkasikira kudzikaryako,
ndatiya chiloo changu mwako pulani,
na nkutiye lijamu mwako kanwani.
Ndakuuyiza na yo njira uriyokpwedzera.'

²⁹ "Na hino ndiyo ndokala ishara kpwako uwe
Hezekiya. Mwaka uhu mundarya vya kumera
vyenye, na mwaka wa phiri mundarya matunda
ga vitu vivyo. Ela mwaka wa hahu, phan-
dani na mvune, phandani mizabibu na murye
matundage. ³⁰ Hinyo atu ariosala a nyumba
ya Juda, andakala dza mihi imerayo mizi tsini,
na kuvyala matunda. ³¹ Mana ko Jerusalemu,
kundatuluka atu ndiosala, na kula mwango wa
Sayuni, kundatuluka chikundi cha atu ndiotiya.
Mendzwa nyinji ya Mwenyezi Mlungu, Mlungu
wa majeshi, ndiye ndegahenda gaga.

³² "Kpwa vivyo, Mwenyezi Mlungu anaamba
hivi kuhusu mfalume wa Ashuru: 'Iye kan-
damenya mudzi huno wala kulatsa muvwi
hipha, wala kpwedza mbere na ngao, wala

kandaudzengera mwatu mwa kupandira ukuta wa nyo mudzi. ³³ Iye andauya na yo njira ariyotsolokera wala kandamenya mudzi uhu, vivyo ndivyo aambavyo Mwenyezi Mlungu. ³⁴ Nami ndaurinda mudzi uhu, niutivye, kpwa ajili ya mimi mwenye na kpwa ajili ya mtumishi wangu Daudi.' "

³⁵ Phahi, malaika wa Mwenyezi Mlungu wamenya ndani ya kambi ya Aashuru usiku uho na kuolaga atu elufu gana mwenga na mirongo minane na tsano. Ligundzure, wakati atu aripho-lamuka, aona kambi ikagota nyufu za hinyo achioolagbwa. ³⁶ Ndipho Senakeribu mfalume wa Ashuru achiuka, achiuya kwakpwe, achen-dakala Ninawi.

³⁷ Siku mwenga wakati Senakeribu ariphokala anaabudu ndani ya nyumba ya Nisiroki mlunguwe, anae airi, Adirameleki na Sharezeri amuolaga kpwa upanga, halafu achimbira achiphiya tsi ya Ararati. Halafu mwanawe Esarihadoni achitawala badalaye.

20

*Ukongo na kuphola
kpwa mfalume Hezekiya*

(Isaya 38:1-8,21-22; 2 Nyakati 32:24-26)

¹ Wakati uho, Hezekiya walumwa sana hadi achitsungurira kaburi. Nabii Isaya, mwana wa Amози wakpwendamlola naye achimuamba, "Mwenyezi Mlungu anaamba, 'Lavya wasiya wa mwisho mana kundaphola, undafwa.' "

² Phahi Hezekiya wagaluza usowe ukutani na achimvoya Mwenyezi Mlungu achiamba,

³ “Uwe Mwenyezi Mlungu, nakuvoya utambukire vira nrivyokuhumikira kpwa uaminifu, na kpwa moyo wangu wosi, na kuhenda manono mberezo.” Hezekiya achirira sana kpwa utungu.

⁴ Ela kabila Isaya kadzangbwetuluka muhala wa kahi-kahi, neno ra Mwenyezi Mlungu richimwedzera roamba, ⁵ “Uya ukamuambire Hezekiya, chilongozi wa atu angu, ‘Mwenyezi Mlungu anakuamba hivi, Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa mkareo Daudi, nkasikira voyoro na nkaona matsozigo. Kpweli ndakuphoza na bada ya siku tahu undaphiya ndani ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu. ⁶ Ndakuenjerezera miaka kumi na mitsano ya maishago. Ndakuokola uwe phamwenga na mudzi uhu kula mikononi mwa mfalume wa Ashuru. Ndarinda mudzi uhu kpwa ajili yangu na kpwa ajili ya mtumishi wangu Daudi.’ ”

⁷ Phahi Isaya waamba, “Reheni gande ra tini muribandike pho iphuni, naye andaphola.”

⁸ Hezekiya achimuza Isaya, “Ni ishara yani ambayo indaonyesa kukala kpweli Mwenyezi Mlungu andaniphoza na siku ya hahu ndaweza kuambuka nkainjire nyumba ya Mwenyezi Mlungu?”

⁹ Isaya wamjibu achiamba, “Hino ndiyo indakala ishara kwako kula kpwa Mwenyezi Mlungu, kukala Mwenyezi Mlungu andahenda kama achivyoahidi, Unalonda chivurivuri chiphiye nyago kumi mbere au chiuye nyuma nyago kumi?”

¹⁰ Hezekiya wamjibu achiamba, “Ni rahisi zaidi chivurivuri kuphiya mbere nyago kumi! Phahi nachiuwe nyuma nyago kumi.”

¹¹ Phahi nabii Isaya wamririra Mwenyezi Mlungu, naye chivurivuri achichiuyiza nyago kumi za iyo gazi yodzengbwa ni Ahazi.

Madzumbe kula Babeli
(Isaya 39:1–8)

¹² Wakati uho Merodaki-Baladani mwana wa Baladani, mfalume wa Babeli, wamuhumira Hezekiya baruwa na zawadi ariphosikira kukala Hezekiya wakala mkpwongo. ¹³ Hezekiya waakaribisha na achiaonyesa chila chirichokala kpwenye nyumbaye ya hazina. Waaonyesa feza, zahabu, vilungo, mafuha ga thamani, silahaze, na vyosi tsetsetse virivyokala kpwenye nyumbaze za kuikira hazina. Takuyakala na chitu chochosi kpwenye nyumbaye ya chifalume, au kahi za ufalumewe wosi, ambacho Hezekiya kaonyesere. ¹⁴ Ndipho nabii Isaya achiphiya kpwa mfalume Hezekiya achendamuuza, “Hara atu akaambadze? Nyo enye alaphi?” Hezekiya wamjibu achiamba, “Ala kure, hiko tsi ya Babeli.”

¹⁵ Halafu achimuza; “Akaona utu wani ndani ya nyumbayo ya chifalume?”

Hezekiya wamjibu achiamba, “Akaona chila chitu. Takuna chitu chochosi kpwenye hazina zangu ambacho siaonyesere.”

¹⁶ Phahi Isaya achimuamba Hezekiya, “Phundza neno ra Mwenyezi Mlungu, Mlungu

wa majeshi. ¹⁷ Siku ziredza ambapho vitu vyosi vya mwako nyumbani, na hazina zosi zirizoikpwa ni akareo hadi rero, zindahalwa ziphirikpwe Babeli. Taphandasazwa hata chitu chimwenga, Mwenyezi Mlungu anaamba. ¹⁸ Tsona anao anjina alume andahalwa kpwa lazima, akatulwe na kuumika ndani ya nyumba ya mfalume wa Babeli.”

¹⁹ Naye Hezekiya achimuamba Isaya, “Neno ra Mwenyezi Mlungu uchirorigomba ni nono.” Waamba hivyo mana waaza mwakpwe moyoni achidziamba, “Bora kukale na amani na usalama muda wosi wa siku zangu.”

*Mwisho wa utawala wa Hezekiya
(2 Nyakati 32:32-33)*

²⁰ Mahendo ganjina ga Hezekiya, usujaawe na maelezo dzulu ya vira arivyodzenga chisima na kutsimba mfumbi wa kureha madzi ndani ya Jerusalemu, gaandikpwa kpwenye Chitabu cha mahendo ga afalume a Juda. ²¹ Hezekiya wafwa, naye mwanawe Manase achitawala badalaye.

21

*Mfalume Manase wa Juda
(2 Nyakati 33:1-20)*

¹ Manase kala ana miaka kumi na miiri ariphoandza kutawala. Naye watawala ko Jerusalemu kpwa muda wa miaka mirongo mit-sano na mitsano. Nine kala anaihwa Hefuz-iba. ² Iye wahenda mai mbere za Mwenyezi

Mlungu, na achilunga mambo ga kutsukiza ga mataifa, ambago Mwenyezi Mlungu waga-zola mbere za Iziraeli. ³ Wadzenga luphya mwatu mwa dzulu mwa kuabudu milungu, ambamo mwabanangbwa-banangbwa ni ise Hezekiya. Wadzenga phatu pha kulavira sadaka za kuabudira Baali na kutengeza chiguzo cha Ashera, dza vira Ahabu mfalume wa Iziraeli arivyohenda. Piya Manase waabudu na kuhumikira vitu vyosi vya mlunguni. ⁴ Wadzenga phatu pha kulavira sadaka ndani ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu phatu ambapho Mwenyezi Mlungu kala akaamba, “Mimi nindaika dzina rangu mo Jerusalemu.” ⁵ Wadzenga mwatu mwa kulavira sadaka vitu vyosi vya mlunguni kpwenye yo mihala miiri ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu. ⁶ Wamlavya mwanawe dza sadaka ya kuochwa. Wapiga mburuga, chisha achihenda utsai na uganga. Wahenda mambo manji mai mbere za Mwenyezi Mlungu na achimtsukiza. ⁷ Na cho chizuka cha Ashera arichotengeza wachiika kpwenye nyumba ya Mwenyezi Mlungu, ambayo Mwenyezi Mlungu kala akamuamba Daudi, na mwanawe Selemani kukala, “Kpwenye nyumba ihi na kahi ya mudzi wa Jerusalemu nrioutsambula kula kpwa mbari zosi za Iziraeli, ndipho phatu ndiphoabudiwa hata kare na kare. ⁸ Sindahenda Aiziraeli atange-tange tsona, kondze ya tsi niriyoapha akare ao, ichikala andadzimanyirira na kuhenda chila chitu kulengana na nrichoamuru. Naalunge

---

21:4 21:4 2 Samueli 7:13   **21:7** 21:7 1 Afalume 9:3-5; 2 Nyakati 7:12-18

shariya zosi arizohewa ni mtumishi wangu Musa.”⁹ Ela taayasikira. Manase achiahenda ahende mai zaidi, kutsupa garigohendwa ni mataifa ganjina ambago Mwenyezi Mlungu wa-gaangamiza mbere za Aiziraeli.

¹⁰ Halafu Mwenyezi Mlungu wagomba kutsupira atumishie manabii achiamba,
¹¹ “Kpwa sababu Manase mfalume wa Juda akahenda mambo ga kutsukiza, mambo mabaya zaidi ya gara garigohendwa ni Aamori ariootanguliya, achiahenda atu a Juda nao vivyo ahende dambi kpwa kuhumira vizukavye,
¹² phahi, mimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli, naamba hivi: Ndareha chinyume cha Jerusalemu na Juda mai ambago hata yeyesi ndiyegasikira andadziondoka. ¹³ Nami ndaitiya adabu Jerusalemu dza viratu nirivyotiya adabu Samariya, na nyumba ya mfalume Ahabu. Atu osi a Jerusalemu ndaaua tsetsetse dza viratu mutu aphanusavyo liga na kuribwiningiza.
¹⁴ Nami ndaatsupha hinyo atu a urisi wangu ariosala na kuatiya mikononi mwa maadui gao. Andafutwa vitu vyao na kutekpwa ni maadui gao gosi. ¹⁵ Ndaahendera higo gosi kpwa sababu akahenda mai phangu matsoni na kunireyeza hangu wakati akare aho ariphola Misiri hadi rero.”

¹⁶ Zaidi ya higo, Manase waahenda atu a Juda ahende dambi mbere za Mwenyezi Mlungu. Waolaga atu anji asiokala na makosa, milatso yaodzala kula uphande mmwenga hadi uphande wanjina wa Jerusalemu.

¹⁷ Mahendo ganjina ga Manase na gosi arigo-henda, phamwenga na dambi arizozihenda, gaandikpwa kpwenye chitabu cha mahendo ga afalume a Juda. ¹⁸ Manase wafwa na achizikpwa kpwenye busitani ya nyumbaye mwenye, yani busitani ya Uza. Naye mwanawe Amoni achitawala badalaye.

Mfalume Amoni wa Juda
(2 Nyakati 33:21-25)

¹⁹ Amoni kala ana miaka mirongo miiri na miiri ariphoandza kutawala, naye watawala miaka miiri ko Jerusalem. Dzina ra nine ni Meshulemethi mwana mchetu wa Haruzi, wa kula mudzi wa Jotiba. ²⁰ Iye wahenda mai mbere za Mwenyezi Mlungu dza vyo arivyohenda ise Manase. ²¹ Walunga njira yosi ise ariyoilunga na kuhumikira vizuka ambavyo ise wavihumikira na kuviabudu.

²² Wamricha Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa akaree. Kayagbwira njira ya Mwenyezi Mlungu.

²³ Mwishowe atumishie ampangira njama ye mfalume ya kumuolaga na achimuolagira ndani ya nyumbaye. ²⁴ Ela atu a Juda achiaolaga hara osi ariomuolaga mfalume Amoni na achimuika mwanawe Josiya akale mfalume badalaye.

²⁵ Mahendo ganjina gosi ga Amoni gaandikpwa kpwenye Chitabu cha Mambo ga Nyakati za Afalume a Juda. ²⁶ Amoni achizikpwa mwakpwe mbirani hiko busitani ya Uza. Josiya mwanawe achitawala badalaye.

22

Mfalume Josiya wa Juda (2 Nyakati 34:1-2)

¹ Josiya kala ana miaka minane ariphoandza kutawala. Naye watawala miaka mirongo mi-hahu na mmwenga ko Jerusalemu. Naye kala anaihwa Jedida, mwana mchetu wa Adaya kula mudzi wa Bosikathi. ² Josiya wahenda garigo sawa mbere za Mwenyezi Mlungu. Walunga njira za mkarewe Daudi, kayagaluka uphande wa kulume wala wa kumotso.

Chitabu cha shariya chinaonekana (2 Nyakati 34:8-28)

³ Mwaka wa kumi na nane wa utawalawe, mfalume Josiya wamuhuma muandishi Shafani, mwana wa Azaliya, mwana wa Meshulamu, aphiye nyumbani kpwa Mwenyezi Mlungu, achiamba, ⁴ “Ambuka uphiye kpwa Hilikiya, mlavyadzi-sadaka mkpwulu, ili aphahe kuolanga feza zorehwa ndani ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu, ambazo arindzi a mryango azikusanya kula kpwa atu. ⁵ Nazo zilaviwe kpwa ahendadzikazi ambao kala anaimirira nyumba ya Mwenyezi Mlungu, ili nao akaaphe ahendadzikazi, ambao a mo nyumba ya Mwenyezi Mlungu, ili arekebishe yo nyumba, ⁶ yani mafundi a mbao, na mafundi a kudzenga na mawe, na mafundi anjina ili agule mbao na mawe ga kutsongbwa kpwa ajili ya kurekebisha yo nyumba. ⁷ Atu anaoimirira ujendzi asivoywe

kulavya isabu ya mahumizi ga feza ndizohewa, kpwa sababu aho anazihumira kpwa uaminifu.”

⁸ Hilikiya, mlavyadzi-sadaka mkpwulu, achimuamba muandishi Shafani, “Nkatsola chitabu cha Shariya ndani ya yo nyumba ya Mwenyezi Mlungu.” Chisha Hilikiya achimupha Shafani cho chitabu, naye achichisoma.

⁹ Muandishi Shafani waphiya kpwa mfalume achimupha yo habari achiamba, “Atumishio akatuluza feza zichizophahikana kpwenye nyumba, nazo zikahewa mafundi anaomirira kazi ya kurekebisha yo nyumba ya Mwenyezi Mlungu.”

¹⁰ Alafu Shafani, muandishi wamuambira mfalume, “Mlavyadzi-sadaka Hilikiya akanipha chitabu.” Naye Shafani achichisoma mbere za mfalume.

¹¹ Mfalume ariphosikira maneno ga Chitabu cha Shariya, wakpwanyula nguwoze.

¹² Mfalume achimlagiza mlavyadzi-sadaka Hilikiya, Ahikamu mwana wa Shafani, Akibori mwana wa Mikaya, muandishi Shafani na Asaya mtumishi wa mfalume, achiamba, ¹³ “Phiyani mkauze mashauri kula kpwa Mwenyezi Mlungu kpwa ajili yangu, na kpwa ajili ya atu, na kpwa ajili ya Juda yosi, kuhusu maneno ga chitabu chirichoonewa. Kpwa mana tsukizi za Mwenyezi Mlungu zi dzulu yehu, mana akare ehu taayalunga maneno ga chitabu chichi na kutimiza gosi garigoandikpwa dzulu yehu.”

¹⁴ Kpwa hivyo mlavyadzi-sadaka Hilikiya, Ahikamu, Akibori, Shafani na Asaya, osi aphiya kpwendauza mashauri kpwa nabii wa chichetu yeihwa Hulida ariyekala mkpwaza Shalumu

mwana wa Tikiva, mwana wa Harihasi, muimirizi wa mavwazi ga mfalume.* Wakati hinyo, Hulida kala anaishi lalo ra phiri ra Jerusalemu, nao achibisha naye. ¹⁵ Phahi Hulida waambira, “Hivi ndivyo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli, anavyoamba mumuambire hiye achiyeahuma kpwangu, ¹⁶ kukala Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Nindareha uyi phatu phapha na dzulu ya atu asagalao phapha dza vyo maneno gosi ga chitabu chirichosomwa ni ye mfalume wa Juda. ¹⁷ Kpwa kukala akaniricha na akafukizira milungu yanjina uvumba ili atu anitsukize na kazi zosi azihendazo, phahi, tsukizi zangu zindaaka chinyume cha phatu phapha na tazindaweza kuhurizwa. ¹⁸ Ela ye mfalume wa Juda, chiyekuhumani mumuuze kpwa Mwenyezi Mlungu, kuhusu maneno achigogasikira, kamuambireni kukala Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli anaamba hivi kuhusu go maneno urigosikira, ¹⁹ Kpwa kukala moyoo ukakubali upesi nawe ukagbwa maguluni mbere za Mwenyezi Mlungu uchiphosikira manenoge chinyume cha phatu phapha na atu asagalao mumo, kukala pho phatu phandakala gandzo, na atu alaniwe, nawe ukakpwanyula mavwazigo na kurira mbere zangu, mimi nami nkakusikira, Mwenyezi Mlungu anaamba. ²⁰ Kpwa hivyo, undafwa dza akareo nawe undazikpwa kpwa amani, mat-sogo tagandaona nyo uyi ndinyoureha phatu phapha.” Phahi achimrehera nyo ujumbe ye mfalume.

---

* **22:14** 22:14 Au muimirizi wa nyumba ya Mlungu.

23

Mabadiliko gorehwa ni mfalume Josiya (2 Nyakati 34:3-7,29-33)

¹ Chisha mfalume walagiza vilongozi osi a Juda na a Jerusalemu akusanyike mbereze.

² Na mfalume waambuka, achiphiya ndani ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu phamwenga na atu osi a Juda na enyezi osi a Jerusalemu, alavyadzi-sadaka, manabii, atu osi, avyere kpwa adide. Achiasomera maneno gosi ga chitabu cha chilagane chophahikana ndani ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu.

³ Halafu mfalume achiima phephi na nguzo na achiika chilagane mbere za Mwenyezi Mlungu, kukala andamlunga Mwenyezi Mlungu, na kugbwira malagizoge, shariyaze na amurize kpwa moyowe wosi na kpwa rohoye yosi, na kuhenda maneno gosi ga chilagane, garigoandikpwa kpwenye chitabu chicho. Nao atu osi achikubali kukala andatimiza cho chilagane.

⁴ Tsona mfalume Josiya achiamuru mlavyadzi-sadaka mkpwulu Hilikiya na alavyadzi-sadaka asaidizie na arindzi a mryango alavye kula Nyumba ya Mwenyezi Mlungu vitu virivyotengezwa kpwa ajili ya Baali, Ashera na kpwa ajili ya vitu vyosi vya mlunguni. Waviocha kondze ya Jerusalemu kpwenye dete ra Kidironi na kuphirika ivure Betheli.

⁵ Tsona waausa alavyadzi-sadaka osi a kuabudu chizuka choikpwa ni afalume a Juda kufukiza uvumba mwatu mwa dzulu mwa kuabudira kpwenye

midzi ya Juda na kuzunguluka Jerusalemu, na piya hara ariofukiza uvumba kpwa Baali, dzuwa, mwezi, nyenyezi na vitu vyosi vya mlunguni ndani ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu. ⁶ Naye wausa chizuka cha Ashera kula ndani ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu, kondze ya Jerusalemu, achichiphirika hadi kpwenye chidzuhu cha Kidironi. Hiko wachiocha na kuchisaga hadi chichikala vumbi, naro vumbire waritawanya dzulu ya mbira za atu. ⁷ Wabomola nyumba za malaya zokala ndani ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu, phatu achetu ariphofuma mapaziya ga Ashera. ⁸ Wareha alavyadzi-sadaka osi kula midzi ya Juda na achinajisi mwatu mwa dzulu mwa kuabudu, alavyadzi-sadaka arimofukiza uvumba, kula Geba hadi Beerisheba. Wabomola phatu pha dzulu pha kuabudu phokala uphande wa kumotso wa ryango rya mudzi phokala maryango gokala phatu pha kumenyera phoihwa ryango ra Joshuwa, liwali wa Jerusalemu. ⁹ Ela hinyo alavyadzi-sadaka a mwatu mwa dzulu taayapanda phatu pha kulavira sadaka kpwa Mwenyezi Mlungu hiko Jerusalemu, ela aruhusiwa kurya mikahe isiyotiywa hamira kahi ya ndugu zao.

¹⁰ Mfalume Josiya achinajisi mwatu mwa dzulu mwa kuabudu milungu ya handzo phariphoihwa Tofethi kpwenye Dete ra mwana wa Hinomu, ili mutu yeyesi asimuoche mwanawe wa chilume au wa chichetu dza sadaka kpwa Moleki. ¹¹ Piya wausa farasi ariotengbwa ni afalume a Juda

kpwa ajili ya kuabudu dzuwa kpwenye njira ya kuinjira ndani ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu, phephi na chumba cha toashi ariyehwa Nathani-Meleki, chokala kondze ya mudzi. Naye wagatiya moho magari ga kuvwehwa ni farasi gotengerwa dzuwa. ¹² Phatu pha kulavira sadaka ambapho afalume a Juda adzenga dzulu ya dari ya chumba cha dzulu cha Ahazi, phamwenga na phatu pha kulavira sadaka ambapho Manase wadzenga kpwenye mihala miiri ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu, mfalume wazibomola, achizitserenza kondze, achizibunduga, chisha vumbire achiritsupha kpwenye chidzuhu cha Kidironi. ¹³ Piya achinajisi phatu pha dzulu pha kuabudu phokala uphande wa mlairo wa dzuwa wa Jerusalemu na kuelekeya uphande wa mwango wa ubanangadzi, phatu Selemani, mfalume wa Iziraeli ariphodzenga kpwa ajili ya Ashitorethi mlungu wa Asidoni, Kemoshi mlungu wa Moabu na piya Milikomu mlungu wa Aamoni ambayo yosi kala ni tsukizo kpwa Aiziraeli. ¹⁴ Wavundza nguzo vipande-vipande na piya wakata vizuka vya Ashera, na phatu viriphokala vikaimiswa waphaodzaza mifupha ya atu.

¹⁵ Zaidi ya higo, hiko Betheli wabomola phatu pha kulavira sadaka na achiocha mwatu mwa dzulu mwa kuabudu modzengbwa ni mfalume Jeroboamu mwana wa Nebati ambaye waahenda atu a Iziraeli ainjire dambini. Wabananga phatu pha kulavira sadaka hizo na kuvundza mawege

vipande-vipande, na chisha achivibunda-bunda hadi vichikala vumbi. Piya chizuka cha Ashera wachiocha. ¹⁶ Na Josiya ariphogaluka waona mbira dzulu ya chidzango. Walagiza mifupha ichifukulwa kula mbirani na ichiochwa dzulu ya phatu pha kulavira sadaka, chihivyo achiphatiya najisi. Gago gahendeka sawa-sawa na neno ra Mwenyezi Mlungu ambaro ratangazwa ni nabii yetabiri mambo higa. ¹⁷ Halafu mfalume wauza, “Dziwe rira ni mbira ya ani?”

Nao atu a mudzi amjibu achiamba, “Ni mbira ya mutu wa Mlungu ambaye wakpwedza kula Juda na kutabiri mambo ambago ukagahenda kuhusu phatu pha kulavira sadaka pha Betheli.”

¹⁸ Naye achiamba, “Mricheni phapho, mutu yeyesi asiuse mifuphaye.” Kpwa hivyo mifuphaye airicha, phamwenga na mifupha ya nabii ariyela Samariya.

¹⁹ Katika chila mudzi wa Samariya mfalume Josiya wabananga mwatu mwa dzulu mwa kuabudu milungu ya handzo modzengbwa ni afalume a Iziraeli, achimtsukiza Mwenyezi Mlungu. Mwatu mwa kulavira sadaka hizo mosi wamubananga dza vira arivyohenda hiko Betheli. ²⁰ Waolaga alavyadzi-sadaka osi a milungu ya handzo dzulu ya mwatu mwa kulavira sadaka ambamo ahumikira, na kuochoa mifupha ya atu dzulu ya chila mwatu mwa kulavira sadaka. Alafu wauya Jerusalemu.

*Mfalume Josiya anasherekeya Pasaka
(2 Nyakati 35:1-19)*

²¹ Tsona mfalume Josiya walagiza atu osi achiamba, “Muhendereni Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, Pasaka, dza irivyoandikpwa kpwenye chitabu hichi cha chilagane.” ²² Takuna Pasaka yosherekewa dza iyo hangu wakati wa Aamuli arioamula Aiziraeli wala wakati wosi wa Afalume a Iziraeli au a Juda. ²³ Ela, mwaka wa kumi na nane wa utawala wa mfalume Josiya, Pasaka ihi yasherekewa kpwa sababu ya Mwenyezi Mlungu ko Jerusalemu.

*Mabadiliko ganjina
garigohendwa ni Josiya*

²⁴ Tsona, ili mfalume Josiya atimize shariya zosi zoandikpwa katika chitabu arichotsola ndani ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu ni mlavyadzi-sadaka mkpwulu, Hilikiya, wausa at-sai, apigi a mburuga, milungu, vizuka vya milungu phamwenga na mambo gosi ga kutsukiza goonekana Juda na Jerusalemu. ²⁵ Kabila ya Josiya au bada ya iye takuna mfalume yeyesi ariyekala dza iye, ambaye wamuhumikira Mwenyezi Mlungu na moyowe wosi, rohoye yosi na nguvuze zosi kulengana na Shariya zosi za Musa.

²⁶ Hata hivyo, Mwenyezi Mlungu kayaricha usiru wa tsukizize nyinji, kpwa sababu kala akaitasukirirwa Juda kpwa sababu ya mambo mai gosi ga kutsukiza gohendwa ni Manase. ²⁷ Naye Mwenyezi Mlungu achiamba, “Ndaatsamiza atu a Juda akale kure nami dza vira nrivyohenda atu a Iziraeli. Ndarema Jerusalemu ambayo

naitsambula nriphoamba, ‘Mimi ndaabudiwa Jerusalemu.’ ”

²⁸ Mambo ganjina ga Josiya na gosi arigohenda gaandikpwa kpwenye Chitabu cha Mambo ga Nyakati za Afalume a Juda. ²⁹ Wakati wa utawalawe, Neko, mfalume wa Misiri, waambuka kpwendapigana na mfalume wa Ashuru, ko muho wa Yufurati. Naye mfalume Josiya wakpwendapigana naye, ela Neko mfalume wa Misiri ariphomuona achimuolaga ko Megido. ³⁰ Atumishie atsukula lufure na gari ra kuvwehwa ni farasi kula Megido achirireha Jerusalemu kpwedzarizika kpwenye mbiraye mwenye. Tsona atu a Juda amuhala Jehoahazi mwana wa Josiya, achimmwagira mafuha na kumuika akale mfalume badala ya ise.

Mfalume Jehoahazi wa Juda
(2 Nyakati 36:2-4)

³¹ Jehoahazi kala ana miaka mirongo miiri na tahu ariphoandza kutawala naye watawala ko Jerusalemu kpwa muda wa miezi mihahu. Nine kala anaihua Hamutali, mwana mchetu wa Jeremia, kula mudzi wa Libuna. ³² Jehoahazi wahenda mai mbere za Mwenyezi Mlungu sawasawa na akaree. ³³ Ili asienderere kutawala Jerusalemu, Neko mfalume wa Misiri wamfunga hiko Ribula kpwenye tsi ya Hamathi. Achiilazimisha Juda ilavye kodi ya kilo elufu tahu na magana mane ga feza na kilo mirongo mihahu na ne za zahabu. ³⁴ Neko, mfalume wa Misiri wamuika Eliakimu mwana wa mfalume Josiya

atawale badala ya ise Josiya, achimgaluzwa dzina achimuiha Jehoyakimu. Ela wamuusa Jehoahazi, achiphiya naye Misiri, ko kpwendafwerera.

Mfalume Jehoyakimu wa Juda
(2 Nyakati 36:5-8)

³⁵ Mfalume Jehoyakimu wamupha Neko, mfalume wa Misiri feza na zahabu. Wahenda hivi kpwa kuatoza kodi atu a Juda chila mmwenga kulengana na mapatoge.

³⁶ Jehoyakimu kala ana miaka mirongo miiri na tsano ariphoandza kutawala naye watawala miaka kumi na mwenga ko Jerusalem. Dzinga ra nine kala ni Zebida, mwana mchetu wa Pedaya kula mudzi wa Ruma. ³⁷ Naye wahenda mai mbere za Mwenyezi Mlungu, sawa na gosi garigohendwa ni akaree.

24

¹ Wakati Jehoyakimu anatawala, Nebukadineza mfalume wa Babeli waambuka achendashambuliya tsi ya Juda. Jehoyakimu wamuhumikira kpwa miaka mihahu, halafu achimgalukira, na achimuasi. ² Phahi, Mwenyezi Mlungu wamuhumira makundi ga Ababeli, Aaramu, Amoabu na Aamoni achishambuliya tsi ya Juda na kuibananga, sawa-sawa na neno Mwenyezi Mlungu arirogomba kutsupira atumishie ambao ni manabii. ³ Hakika mambo higa gaifikira tsi ya Juda kpwa lagizo ra Mwenyezi Mlungu, kuatsamiza kula mbere za usowe, kpwa sababu ya dambi za mfalume

---

23:36 23:36 Jeremia 22:18-19; 26:1-6; 35:1-19   **24:1** 24:1 Jeremia 25:1-38; Danieli 1:1-2

Manase na gosi arigogahenda, ⁴ na kpwa sababu waolaga atu anji asiokala na makosa, achiodzaza Jerusalemu milatso ya atu hinyo. Mwenyezi Mlungu kayakubali kumswamehe makosa higo.

⁵ Phahi mahendo ganjina ga Jehoyakimu na gosi arigohenda gaandikpwa kpwenye chitabu cha mahendo ga afalume a Iziraeli na Juda.

⁶ Jehoyakimu wafwa, na mwanawe Jehoyakini* achitawala badalaye.

⁷ Mfalume wa Misiri kayatuluka tsona kula tsiye, kpwa sababu mfalume wa Babeli kala akamfuta seemu zosi ambazo pho mwandzo kala ni mali ya mfalume wa Misiri, kuandzira chidzuhu cha Misiri hadi muho Yufurati.

Mfalume Jehoyakini wa Juda
(2 Nyakati 36:9-10)

⁸ Jehoyakini kala ana miaka minane ariphoandza kutawala. Watawala ko Jerusalemu kpwa muda wa miezi mihahu. Nine waihwa Nehushita, mwana mchetu wa Elinathani, kula Jerusalemu. ⁹ Jehoyakini wahenda mai mbere za Mwenyezi Mlungu dza vyo ise arivyohenda.

¹⁰ Wakati hinyo jeshi ra Nebukadineza mfalume wa Babeli akpwedza Jerusalemu na kuuzangira. ¹¹ Jeshi ririphokala rikauzangira mudzi, Nebukadineza mwenye mfalume wa Babeli wainjira Jerusalemu, ¹² na Jehoyakini mfalume wa Juda wadzilavya kpwa mfalume wa Babeli, ye mwenye phamwenga na nine, ahendadzi-kazie, akulu na majemedarige.

---

* **24:6** 24:6 Jehoyakini piya anaihwa Jekonia. **24:12** 24:12
Jeremia 22:24-30; 24:1-10; 29:1-2

Mfalume wa Babeli waahala mateka kahi za mwaka wa nane wa kutawalwakupwe. ¹³ Tsona dza vyo Mwenyezi Mlungu arivyogomba, Nebukadineza wahala mali yosi yokala ndani ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu, na ndani ya nyumba ya chifalume. Wakata miyo yosi ya zahabu ambayo Selemani mfalume wa Iziraeli watengeza. Miyo iyo yakala ndani ya Nyumba ya kuvoya Mlungu ya Mwenyezi Mlungu. ¹⁴ Wahala atu osi a Jerusalemu, akulu osi, atu osi ariokala masujaa, afungbwa elufu kumi, na mafundi osi na afuladzi a vyuma. Takuna ariyesala isiphokala hara ariokala achiya kabisa kwenye iyo tsi. ¹⁵ Amphirika Jehoyakini hadi Babeli phamwenga na nine, ahee, akulu a jeshire, na akulu osi a tsi. Hinyo waahala mateka kula Jerusalemu achiaphirika Babeli. ¹⁶ Nebukadineza mfalume wa Babeli waahala mateka atu masujaa a Juda, jumula yao atu elufu sabaa phamwenga na mafundi hodari na afuladzi a vyuma elufu mwenga, osi hinya kala ni atu enye mkpwotse na a kuweza kupigana viha.

¹⁷ Nebukadineza wamuika Matania, ise mdide wa Jehoyakini, kukala mfalume badala ya Jehoiyakini na achingaluza dzina achimuiha Zedekiya.

Mfalume Zedekiya wa Juda
(2 Nyakati 36:11-12; Jeremia 52:1-3)

18 Zedekiya kala ana miaka mirongo miri na mmwenga ariphoandza kutawala, na watawala kpwa muda wa miaka kumi na mmwenga na watawala hiko Jerusalemu. Nine kala aihwa Hamutali mwana wa Jeremia, kula Libuna. 19 Zedekiya wahenda mai mbere za Mwenyezi Mlungu, dza Jehoyakimu arivyohenda. 20 Mwenyezi Mlungu waareyera sana atu a Jerusalemu na Juda hata achiazola mbereze, ndiyo mana mambo ga kuogofya gahendeka kuko. Zedekiya wamuasi mfalume wa Babeli.

25

Maangamizi ga Jerusalemu

(2 Nyakati 36:13-21; Jeremia 52:3-11)

1 Siku ya kumi ya mwezi wa kumi, mwaka wa tisiya wa utawala wa Zedekiya, Nebukadineza mfalume wa Babeli wakpwedza na jeshire rosi kushambuliya Jerusalemu. Wapiga kambi mbere za hinyo mudzi na achidzenga kuta za mt-sanga kuuzunguluka kuzuwiya atu asichimbire. 2 Mudzi waenderera kuzangirwa hadi mwaka wa kumi na mwenga wa utawala wa Zedekiya. 3 Kufikira siku ya tisiya ya mwezi wa ne, ndzala yakala kali sana mo mudzini hata nyo atu achikala taana utu wa kurya. 4 Phahi, abomola seemu ya ukuta wa mudzi, na mfalume na jeshire rosi achichimbira na

---

24:18 24:18 Jeremia 27:1-22; 28:1-17   **24:20** 24:20 Ezekieli 17:15   **25:1** 25:1 Jeremia 21:1-10; 34:1-5; Ezekieli 24:2   **25:4** 25:4 Ezekieli 33:21

usiku, na njira ya busitani ya mfalume, achit-supira kpwenye ryango ririro kahi-kahi ya kuta mbiri dzagbwe Akalidayo kala akauzangira nyo mudzi, na achiphiya uphande wa Araba. ⁵ Ela jeshi ra Babeli ramzoresa mfalume hadi richingbwira kpwenye tsi ya kugbwa ya Jeriko, na jeshire rosi ramricha, richitawanyika. ⁶ Phahi, Ababeli amgbwira mfalume Zedekiya, achimphirika kpwa mfalume wao hiko Ribula, naye achimuhukumu. ⁷ Halafu achiolaga anae mbereze, ye mwenye achimuombola matso, chisha achimfunga silisili za shaba, achimphirika Babeli.

*Nyumba ya kuvoya Mlungu inaochwa
(Jeremia 52:12-23)*

⁸ Siku ya sabaa ya mwezi wa tsano, mwaka wa kumi na tisiya wa utawala wa Nebukadineza mfalume wa Babeli, Nebuzaradani mkpwulu wa arindzi a mfalume, wakpwedza Jerusalem. ⁹ Watiya moho nyumba ya Mwenyezi Mlungu, dzumba ra mfalume, nyumba zosi za Jerusalem na chila nyumba ya mkpwulu. ¹⁰ Na Jeshi rosi ra Babeli ambaro kala ri tsini ya ye mkpwulu wa arindzi a mfalume rabomola kuta zosi zozunguluka Jerusalem. ¹¹ Nebuzaradani, mkpwulu wa arindzi a mfalume, achiatsamiza atu ariokala akasala mo mudzini na hara osi ariokala akadzisalimisha kpwa mfalume wa Babeli phamwenga na atu anjina osi. ¹² Ela hiye mkpwulu wa arindzi wasaza atu ariokala achiya kabisa kpwenye tsi, akale atundzi a mizabibu na

akurima. ¹³ Ababeli avundza vipande-vipande nguzo za shaba zokala ndani ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu, hako ra shaba ra kuikira birika phamwenga na birika ra shaba rokala ndani ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu, achi-itsukula iyo shaba hadi Babeli. ¹⁴ Piya ahala nyungu, miko, makasi, masahani na miyo ya shaba iriyohumika kahi za nyumba ya kuvoya Mlungu. ¹⁵ Piya vyetezo na mabakuli ga zahabu. Mkpwulu wa arindzi a mfalume wahala chila mwiyo wa zahabu swafi na wa feza. ¹⁶ Shaba yosi ariyohumira Selemani kpwa kutengezera zira nguzo mbiri, yo bahari na hako ra rira birika kulu ambazo Selemani wavitengeza kpwa ajili ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu uzihowe uchikala tauyaweza kupimika. ¹⁷ Chila nguzo kala ina ure wa mita 8, na dzuluye kpwakala chitswa cha shaba. Ure wa chila chitswa kala ni 2.3. Chila chitswa chazungulusirwa mapambo ga makomamanga, gosi ga shaba.

*Atu a Juda anaphirikpwa Babeli
(Jeremia 52:24-27)*

¹⁸ Tsona Nebuzaradani mkpwulu wa arindzi a mfalume wahala Seraya mlavyadzi-sadaka mkpwulu, Zefania msaidiziwe, na arindzi a maryango ahahu. ¹⁹ Kula mo mudzini wahala ofisaa mmwenga yekala mkpwulu wa vikosi vya jeshi, atu atsano okala ashauri a mfalume, piya wahala muandishi wa mkpwulu wa jeshi

---

25:13 25:13 1 Afalume 7:15-26; 2 Nyakati 3:15-17; 1 Afalume 7:23-26; 2 Nyakati 4:2-5   **25:14** 25:14 1 Afalume 7:45; 2 Nyakati 4:16

yekala achiandikisha atu, phamwenga na atu mirongo sita ambao waakuta mo mudzini. ²⁰ Nebuzaradani mkpwulu wa arindzi waahala atu hinyo, achiaphirika kpwa mfalume wa Babeli hiko Ribula. ²¹ Mfalume Nebukadineza wa Babeli walagiza atu aha apigbwe na aolagbwe hiko Ribula kahi za tsi ya Hamathi. Kpwa hivyo atu a Juda atsamizwa achendakala atumwa kondze ya tsi yao.

Gedalia liwali wa Juda
(Jeremia 40:7-9; 41:1-3)

²² Nebukadineza, mfalume wa Babeli wamtsambula Gedalia mwana wa Ahikamu, mdzukulu wa Shafani, kukala liwali wa atu osi a Juda ambao taayaphirikipwa Babeli. ²³ Tsona akulu osi a majeshi phamwenga na atu aho ariphosikira kukala mfalume wa Babeli kala akatsambula Gedalia kukala mtawala, amlunga Gedalia hiko Mizipa. Atu hinyo kala ni Isimaili mwana wa Nethania, Johanani mwana wa Karea, Seraya mwana wa Tanihumethi kula mudzi wa Netofa na Jaazania kula Maaka. ²⁴ Gedalia waapira aho na vikosi vyao achiamba, "Msiogophe kpwa sababu ya akulu a Ababeli. Sagalani mumu tsini na mumuhumikire mfalume wa Babeli na mambo genu gandakuphihiranito." ²⁵ Ela mwezi wa sabaa, Isimaili mwana wa Nethania, mwana wa Elishama, ariyekala wa chivyazi cha chifalume, wakpwedza kpwa Gedalia phamwenga na atu kumi, amuolaga

Gedalia na upanga. Piya waaolaga Ayahudi na Ababeli ambao kala a phamwenga naye hiko Mizipa. ²⁶ Halafu, Aiziraeli osi, enye vyeo na atu a kawaida phamwenga na akulu a majeshi aunuka, achiphiya Misiri, kpwa sababu aogopha Ababeli.

Jehoiyakini anarichirwa
(Jeremia 52:31-34)

²⁷ Mwaka wa mirongo mihahu na sabaa bada ya Jehoyakini, mfalume wa Juda kuhalwa mateka, Evili-Merodaki wakala mfalume wa Babeli. Iye wamrichira Jehoyakini, mfalume wa Juda kula jela siku ya mirongo miiri na sabaa ya mwezi wa kumi na mbiri. ²⁸ Evili-Merodaki wamuonera mbazi na achimupha cheo cha dzulu kuriko afalume anjina ariokala ko Babeli phamwenga naye. ²⁹ Phahi Jehoyakini wavula nguwo za jela achibadilisha. Naye achikala anarya mezani pha mfalume maishage gosi. ³⁰ Chila siku wahewa posho ni mfalume wa Babeli kulengana na mahitajige.

cvi

Digo
Chidigo: Digo (Bible)

copyright © 2019 Bible Translation and Literacy

Language: Digo (Chidigo)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-24

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source
files dated 29 Jan 2022
bab7eb71-e774-512d-9543-5878c28ca63b